

Strategia Rozwoju Gminy Przytoczna na lata 2021-2027

CZĘŚĆ 1

Diagnoza strategiczna

Zleceniodawca:

*Każdemu
po drodze*

Gmina Przytoczna
ul. Rokitniańska 4
66-340 Przytoczna
<http://przytoczna.pl>

Wykonawca:

Biuro Ekspertyz i Rozwoju Gospodarczego Sp. z o. o.
ul. Kokosowa 15/2
Zielona Góra
KRS 0000458673
NIP 9731014292
REGON 081128576

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	6
1. METODOLOGIA STRATEGII ROZWOJU GMINY PRZYTOCZNA 2021-2027.....	7
1.1. Pojęcie Strategia Rozwoju	7
1.2. WYMOGI PRAWNE OPRACOWANIA	8
1.3. PROCEDURA FORMUŁOWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY PRZYTOCZNA	9
2. ANALIZA REALIZACJI I AKTUALNOŚCI CELÓW ZAWARTYCH W DOTYCHCZASOWEJ STRATEGII ROZWOJU GMINY PRZYTOCZNA	10
2.1. OCENA REALIZACJI CELÓW	10
2.2. PODSUMOWANIE AKTUALNOŚCI POPRZEDNIEJ STRATEGII	12
3. POŁOŻENIE GMINY PRZYTOCZNA.....	13
4. SFERA SPOŁECZNA.....	14
4.1. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY GMINY PRZYTOCZNA.....	14
4.2. RYNEK PRACY W GMINIE PRZYTOCZNA.....	18
4.3. EDUKACJA	20
4.4. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA	21
4.4.1. FREKWENCJA WYBORCZA MIESZKAŃCÓW GMINY PRZYTOCZNA	22
4.4.2. WSKAŹNIK ZAANGAŻOWANIA SPOŁECZNEGO W FUNKCJONOWANIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH	22
4.5. ZDROWIE.....	23
4.6. POMOC SPOŁECZNA	25
4.7. KULTURA	27
5. SFERA GOSPODARCZA	29
5.1. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	29
5.2. TURYSTYKA	32
5.3. ROLNICTWO I LEŚNICTWO	34
6. SFERA ŚRODOWISKA.....	35
6.1. UWARUNKOWANIA MORFOLOGICZNE I HYDROLOGICZNE	35
6.2. OBSZARY CHRONIONE	36
7. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA	37
7.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA, KANALIZACYJNA I GAZOWA.	37
7.2. INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA	39
7.3. GOSPODARKA ODPADAMI.....	40

8. FINANSE GMINY.....	41
8.1. DOCHODY JEDNOSTKI.....	41
8.2. WYDATKI JEDNOSTKI.....	43
8.3. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETU NA MIESZKAŃCA.....	46
8.4. FUNDUSZE UNIJNE	48
9. ZGODNOŚĆ REALIZACJI CELÓW STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI	49

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1 Saldo migracji na pobyt stały w Gminie Przytoczna	15
Wykres 2 Ludność Gminy Przytoczna	15
Wykres 3 Ludność Gminy Przytoczna w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym	16
Wykres 4. Liczba lekarzy na 10 tys. osób.....	24
Wykres 5. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. osób	24
Wykres 6 Liczba osób korzystających ze świadczeń opieki społecznej na podstawie wydanych decyzji administracyjnych przez GOPS.	25
Wykres 7 Wysokość środków Gminy Przytoczna przeznaczanych na pomoc społeczną	26
Wykres 8 Dochody ogółem Gminy Przytoczna w latach 2010-2019	42
Wykres 9 Wydatki budżetu Gminy Przytoczna w latach 2010 – 2019.	43
Wykres 10 Wydatki majątkowe Gminy Przytoczna.....	46
Wykres 11 Dochody Gminy Przytoczna w przeliczeniu na mieszkańca.....	47
Wykres 12 Wydatki budżetu Gminy Przytoczna w przeliczeniu na jednego mieszkańca	48
Wykres 13 Liczba podpisanych umów ze środków europejskich.....	49

SPIS TABEL

Tabela 1 Analiza aktualność wizji i misji Gminy Przytoczna	10
Tabela 2 Analiza aktualności w obszarze Celu Strategicznego I - Rozwój Ekonomiczny	10
Tabela 3 Analiza aktualności w obszarze Celu Strategicznego II – Środowisko Naturalne	11
Tabela 4 Analiza aktualności w obszarze Celu Strategicznego III – Infrastruktura Techniczna.....	11
Tabela 5 Analiza aktualności w obszarze Celu Strategicznego IV – Strefa Społeczna	12
Tabela 6. Gmina Przytoczna na tle innych gmin Powiatu Międzyrzeckiego	14

Tabela 7	Przyrost naturalny w Gminie Przytoczna	16
Tabela 8	Ludność Gminy Przytoczna wg grup wiekowych	17
Tabela 9	Rynek pracy w Gminie Przytoczna na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat	18
Tabela 10	Wskaźnik bezrobocia w Gminie Przytoczna na tle powiatu, województwa i kraju	19
Tabela 11	Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia w 2019 roku	19
Tabela 12	Dane dotyczące systemu oświaty na terenie Gminy Przytoczna	20
Tabela 13	Liczba uczniów w placówkach oświatowych na tle tendencji w powiecie i województwie ..	20
Tabela 14	Frekwencja wyborcza mieszkańców Gminy Przytoczna podczas wybranych elekcji w latach 2014-2020	22
Tabela 15	Ochrona zdrowia w Gminie Przytoczna	23
Tabela 16	Powody udzielania pomocy przez GOPS w Przytocznej.	25
Tabela 17	Wykaz głównych imprez kulturalnych w Gminie Przytoczna	28
Tabela 18	Wybrane aspekty kultury w Gminie Przytoczna	28
Tabela 19	Wzrost liczby przedsiębiorstw Gminie Przytoczna na tle powiatu, województwa i kraju	29
Tabela 20	Rodzaje prowadzonej działalności przez przedsiębiorstwa z Gminy Przytoczna (stan na 2019r.)	30
Tabela 21	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	31
Tabela 22	Wykaz największych przedsiębiorstw w Gminie Przytoczna	32
Tabela 23	Turystyka w Gminie Przytoczna	33
Tabela 24	Lasy w Gminie Przytoczna	35
Tabela 25	Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej	38
Tabela 26	Drogi gminne na terenie Gminy Przytoczna	39
Tabela 27	Ilość odpadów zmieszanych zbieranych w latach 2017-2019	41
Tabela 28	Struktura dochodów Gminy Przytoczna	42
Tabela 29	Struktura wydatków budżetu Gminy Przytoczna	44

WSTĘP

Opracowanie „Strategii Rozwoju Gminy Przytoczna na lata 2021-2027. Diagnoza strategiczna” zawiera dokumenty, które powstały w okresie październik - grudzień 2020 r. w trakcie działań mających na celu zbudowanie „Strategii Rozwoju Gminy Przytoczna na lata 2021-2027”.

Autorzy opracowania celowo wyodrębnili ten dokument ze Strategii Rozwoju Gminy, który jest przyjmowany przez organ stanowiący, po to by końcowy produkt był opracowaniem stosunkowo krótkim, mniej złożonym i zrozumiałym dla przeciętnego odbiorcy.

Diagnoza strategiczna zawiera rozdział dotyczący metodologii zastosowanej podczas budowy omawianego dokumentu strategicznego, analizę realizacji Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na lata 2011-2020 dla Gminy Przytoczna, wielosektorową diagnozę strategiczną w obszarach takich jak potencjał demograficzny, rynek pracy, zdrowie, edukacja opieka społeczna, przedsiębiorczość, środowisko, infrastruktura komunalna, analizę zgodności z dokumentami o znaczeniu strategicznym na poziomie Europy, kraju i regionu lubuskiego.

1. METODOLOGIA STRATEGII ROZWOJU GMINY PRZYTOCZNA 2021-2027

1.1. Pojęcie Strategia Rozwoju

Strategia Rozwoju jest dokumentem, który w jasny sposób wskazuje kierunki, w jakich powinna zmierzać gmina, aby zapewnić zrównoważony rozwój, a mieszkańcom poprawę jakości życia. Jej celem jest znalezienie odpowiedzi na pytanie, co trzeba zrobić, aby funkcjonować i rozwijać się w przyszłości.

Strategia Rozwoju Gminy to plan długofalowego działania Rady Gminy Przytoczna, Wójta Gminy Przytoczna i wspierających go urzędników z Urzędu Gminy Przytoczna oraz wszystkich, którym na sercu leży lepsze jutro gminy, wobec szans i zagrożeń wynikających ze zmieniającego się otoczenia i działań innych podmiotów. Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju działanie takie jest ukierunkowane przez wartości i opcje uznane przez społeczność lokalną, bazujące na wewnętrznym potencjale sił i uwzględniające jej wewnętrzne słabości.

Strategia Rozwoju ma charakter krótkookresowy tzn. obejmuje zwykle okres kilku lat. Dłuższa perspektywa dla potrzeb jednostek samorządu terytorialnego nie jest zasadna, ponieważ powoduje, że cele stają się mniej realne np. nie spełniają kryterium SMART (Konkretność, Mierzalność, Afirmatywność, Realistyczność, Określone w czasie).

Strategia Rozwoju nie może zawierać precyzyjnej listy inwestycji do realizacji, a jedynie wskazać te kluczowe, ponieważ z definicji jest to domeną Wieloletnich Prognoz Finansowych. Tak szczegółowe informacje mogą być umieszczane tylko w dokumentach, które zawierają stale aktualizowane plany finansowe. Popętnienie takiego błędu spowodowałoby, że Strategia Rozwoju bardzo szybko straciłaby swoją aktualność i wystąpiłaby konieczność zmiany przez Radę Gminy.

Warto zauważyć, że Strategia Rozwoju jest dokumentem „otwartym”, nie powinien być opracowaniem „zamkniętym w szafie” o którym przypomina się tylko wtedy gdy istnieje konieczność dodatkowego uzasadnienia dokumentacji aplikacyjnej do programu operacyjnego. Przyjmuje się, że mogą pojawić się czynniki wewnętrzne i zewnętrzne w istotny sposób wpływające na założenia dokumentu. Dlatego proces realizacji Strategii Rozwoju powinien mieć charakter dynamicznej ciągłości, uwzględniającej możliwe zmiany uwarunkowań, w celu ewentualnej korekty planów.

Strategia Rozwoju jest dokumentem, który w swoich założeniach ma być wzorem rozwoju gminy. Określa on m. in.: ostateczną wizję rozwoju, operacyjne i strategiczne cele wraz z zadaniami a także sposobem ich realizacji. Dokument ten musi przede wszystkim wyróżniać się pewnymi cechami:

- zawierać analizę sytuacji na danym terenie,
- opracowywany plan działań musi odpowiadać na problemy tego obszaru,
- powinien być oparty na zasobach lokalnych i wskazywać wyraźnie na oddolny charakter jego realizacji,
- powinien zawierać opis kluczowych celów strategicznych
- powinien zawierać system monitorowania, aktualizacji i oceny.

Strategia Rozwoju stanowi podstawę działania gminy, programów i przedsięwzięć, a także polityki przestrzennej (jedna z podstaw dla sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy). Informuje o warunkach podejmowania i realizacji wszelkich działań w gminie. Podnosi wiarygodność wobec partnerów zewnętrznych, dla których niejednokrotnie stanowi podstawę oceny współpracy z gminą lub lokalizacji własnych działań na terenie gminy.

Stanowi podstawę korzystania przez gminę z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych zewnętrznych źródeł finansowania. Zgodnie z Dyrektywą Unii Europejskiej każda jednostka samorządowa powinna opierać swoje działania inwestycyjne współfinansowane ze środków Unii Europejskiej na planie strategicznym. Po wstąpieniu Polski do UE Strategia Rozwoju oraz Program Rozwoju są wskazywane, jako jedne z najważniejszych dokumentów (nadrzędne wobec innych dokumentów) w funkcjonowaniu Jednostek Samorządu Terytorialnego, przedstawiający kierunki rozwoju jednostki na najbliższe lata.

Najważniejsze jest jednak, że Strategia Rozwoju tworzy platformę współdziałania wszystkich zainteresowanych podmiotów, głównych aktorów życia publicznego (mieszkańców, organizacji pozarządowych i stowarzyszeń, przedsiębiorców oraz władz gminy) w celu wypracowania wspólnej przyszłości, odpowiadającej ich potrzebom.

1.2. WYMOGI PRAWNE OPRACOWANIA

Podstawą prawną uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Przytoczna na lata 2021-2027 jest Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity z dnia 6 kwietnia 2020 r., t. j. Dz.U. z 2020 r. poz. 713). Artykuł 18 tejże ustawy mówi, że do wyłącznej właściwości Rady Gminy należy m.in. uchwalanie programów gospodarczych i przyjmowanie programów rozwoju w trybie określonym w przepisach o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Poprzednia strategia została opracowana w 2011 r., a do jej przygotowania posłużyły dane z końca roku 2010 oraz 2011. Strategia obowiązywała do roku 2020.

Obecnie, w stosunku do tego okresu, zmieniły się uwarunkowania społeczne i gospodarcze m.in. dzięki absorpcji środków unijnych i krajowych zmodernizowano szereg dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych, zmieniła się skala infrastruktury technicznej (w tym zwłaszcza wodno-kanalizacyjnej, której długość w ostatnich latach zwiększyła się) oraz infrastruktura szkolnictwa.

Jednak najważniejszym argumentem przemawiającym za aktualizacją strategii są ramy wieloletnie budżetu Unii Europejskiej, który zobowiązuje gminę do opracowania wizji rozwoju uwzględniającej nowe wyzwania i polityki horyzontalne.

Powyższe przesłanki jednoznacznie wskazują, iż pożądane jest, aby Gmina Przytoczna ponownie oceniła swój potencjał i uwarunkowania rozwoju, a także na nowo określiła cele i kierunki, które będą optymalne w nowych uwarunkowaniach.

1.3. PROCEDURA FORMUŁOWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY PRZYTOCZNA

Procedura formułowania Strategii Rozwoju Gminy Przytoczna na lata 2021-2027 jest złożonym procesem, w ramach którego należy wymienić następujące etapy:

Etap I – Przygotowanie do wdrożenia:

- decyzja samorządu o rozpoczęciu procedury formułowania strategii rozwoju lokalnego,
- wybór zespołu ekspertów zewnętrznych,
- przygotowanie ankietyzacji mieszkańców.

Etap II – Przygotowanie diagnozy:

- zbieranie i analiza danych o gminie,
- analiza dokumentów strategicznych lokalnych, regionalnych, krajowych i europejskich,
- ocena przebiegu procesów rozwojowych w przeszłości,
- analiza zasobów gminy oraz trendów społeczno-gospodarczych,
- identyfikacja słabych i mocnych stron gminy,
- określenie szans i zagrożeń rozwoju gminy.

Etap III – Hierarchizacja celów:

- sformułowanie wizji i misji gminy,
- opracowanie scenariuszy rozwoju gminy,
- określenie strategicznych celów rozwoju,
- określenie celów operacyjnych,
- hierarchizacja celów.

Etap IV – Implementacja strategii:

- konsultacje dokumentu ze społecznością lokalną,
- określenie podmiotów, procedury oraz monitoringu w procesie wdrażania strategii,
- przyjęcie Strategii Rozwoju przez Radę Gminy Przytoczna,
- realizacja projektów przyczyniających się do osiągnięcia celów strategicznych.

2. ANALIZA REALIZACJI I AKTUALNOŚCI CELÓW ZAWARTYCH W DOTYCHCZASOWEJ STRATEGII ROZWOJU GMINY PRYTOCZNA

2.1. OCENA REALIZACJI CELÓW

W tej części dokumentu przedstawiamy analizę dotyczącą realizacji celów i zadań zawartych w poprzednim dokumencie strategicznym - Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na lata 2011-2020 dla Gminy Przytoczna. Powyższa strategia zakładała okres planowania do 2020 roku.

Poniżej zaprezentowano określone cele strategiczne a w ramach ich cele szczegółowe oraz strategię realizacji.

Dbając o ciągłość rozwoju i jego harmonijność należy zweryfikować zapisy poprzedniej strategii pod względem ich aktualności oraz możliwości przynajmniej częściowej kontynuacji jej realizacji.

Tabela 1 Analiza aktualność wizji i misji Gminy Przytoczna

Wizja	Aktualność	Zamiar dalszej realizacji
Dzięki podjętym działaniom do 2020 roku gmina Przytoczna stanie się jednym z ważniejszych obszarów aktywności turystycznej i gospodarczej w województwie lubuskim, gościnnym dla turystów, którzy chętnie będą korzystać nie tylko z uroków lokalnej przyrody, ale także dogodnej bazy hotelowo - restauracyjnej. Natomiast dzięki nowoczesnej infrastrukturze technicznej gmina zyska nowych inwestorów oferujących miejsca pracy dla lokalnej społeczności. Działania te przyczynią się do zwiększenia dochodów gminy oraz poprawy warunków życia jej mieszkańców.	Częściowo aktualna	Zamiar kontynuacji
Misja		
Przytoczna jako gmina odpowiedzialna za jakość życia lokalnej społeczności będzie dążyć do podniesienia poziomu warunków bytowych swoich mieszkańców poprzez pozyskiwanie nowych inwestorów zapewniających miejsca pracy. Korzystając z czystości środowiska naturalnego jak również z walorów krajobrazowych będziemy tworzyć atrakcyjne turystycznie miejsca oraz rozwijać ekologiczną produkcję rolną. Naszym celem będzie również dbanie o rozwój nowoczesnej infrastruktury technicznej przy jednoczesnym zachowaniu równowagi w przyrodzie i z szacunkiem dla lokalnych tradycji.	Częściowo aktualna	Zamiar kontynuacji

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na lata 2011-2020 dla Gminy Przytoczna, Urząd Gminy Przytoczna

Tabela 2 Analiza aktualności w obszarze Celu Strategicznego I - Rozwój Ekonomiczny

Cel strategiczny nr I Rozwój Ekonomiczny	Aktualność celu	Zamiar dalszej realizacji celu
Cele szczegółowe:		
1.1 Rozwój turystyki i agroturystyki, 1.2 Rozwój gospodarstw ukierunkowanych na zdrową żywność, 1.3 Pełne wykorzystanie bazy sportowo – rekreacyjnej, 1.4 Promocja gminy, 1.5 Zwiększenie liczby inwestorów na terenie gminy, 1.6 Stworzenie strefy aktywności gospodarczej.	Aktualne	Zamiar kontynuacji
Zadania do realizacji:		

• Wprowadzenie nowoczesnych technologii do produkcji rolnej, • Wykorzystanie wysokiej jakości gleb pod produkcję ekologiczną, • Przygotowanie terenów pod inwestycje, • Budowa kompleksów turystyczno – kulturalnych, • Zagospodarowanie terenów na pola namiotowe, campingi nad jeziorami, • Rozbudowa bazy gastronomicznej, • Organizowanie imprez sportowych na terenie istniejących obiektów sportowych, • Zakładanie klubów, sekcji sportowych z wykorzystaniem istniejącej bazy sportowo – rekreacyjnej, • Promocja produktu lokalnego - alternatywnych źródeł dochodu. • Promocja atrakcji turystycznych regionu (stworzenie Planu Promocji Gminy).	Częściowo aktualne	Zamiar kontynuacji
---	--------------------	--------------------

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na lata 2011-2020 dla Gminy Przytoczna, Urząd Gminy Przytoczna

Tabela 3 Analiza aktualności w obszarze Celu Strategicznego II – Środowisko Naturalne

Cel strategiczny nr II Środowisko Naturalne	Aktualność celu	Zamiar dalszej realizacji celu
Cele szczegółowe:		
2.1 Poprawa i dbałość o stan środowiska naturalnego. 2.2 Edukacja ekologiczna. 2.3 Wykorzystanie jezior, rzek i dopływów.	Aktualne	Zamiar kontynuacji
Zadania do realizacji:		
• Utworzenie Gminnego Punktu Zbierania Odpadów Niebezpiecznych. • Zwiększenie świadomości ekologicznej wśród przedsiębiorców. • Wykonanie regulacji potoków i cieków wodnych. • Stały monitoring urządzeń wodno – kanalizacyjnych. • Urządzanie i utrzymywanie terenów zieleni, zadrzewień i zakrzewień oraz parków. • Nasadzenia szaty roślinnej.	Częściowo aktualne	Zamiar kontynuacji

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na lata 2011-2020 dla Gminy Przytoczna, Urząd Gminy Przytoczna

Tabela 4 Analiza aktualności w obszarze Celu Strategicznego III – Infrastruktura Techniczna

Cel strategiczny nr III Infrastruktura Techniczna	Aktualność celu	Zamiar dalszej realizacji celu
Cele szczegółowe:		
3.1 Rozwój infrastruktury wodno – ściekowej. 3.2 Rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej. 3.3 Rozwój infrastruktury turystycznej. 3.4 Informatyzacja gminy. 3.5 Rewitalizacja miejscowości w Gminie Przytoczna. 3.6 Rozbudowa bazy sportowo-rekreacyjnej i wypoczynkowej.	Aktualne	Zamiar kontynuacji
Zadania do realizacji:		
• Budowa kanalizacji oraz sieci wodociągowej. • Remont istniejącej sieci drogowej. • Budowa nowych dróg gminnych. • Budowa chodników i poprawa oświetlenia ulic. • Budowa parkingów. • Budowa ścieżek rowerowych, szlaków turystycznych. • Modernizacja stacji uzdatniania wody w Przytocznej. • Modernizacja i budowa świetlic wiejskich.	Częściowo aktualne	Zamiar kontynuacji

• Poprawa dostępu do Internetu. • Termomodernizacja budynków mieszkalnych i użytkowych. • Budowa boisk sportowych i sal gimnastycznych. • Budowa placów zabaw. • Rozbudowa, utrzymywanie, remonty i doposażanie istniejących placów zabaw i miejsc sportowo-rekreacyjnych. • Budowa i zarządzanie bulwarów i skwerów.		
--	--	--

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na lata 2011-2020 dla Gminy Przytoczna, Urząd Gminy Przytoczna

Tabela 5 Analiza aktualności w obszarze Celu Strategicznego IV – Strefa Społeczna

Cel strategiczny nr IV – Strefa Społeczna	Aktualność celu	Zamiar dalszej realizacji celu
Cele szczegółowe:		
4.1 Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców. 4.2. Obniżenie wskaźnika bezrobocia. 4.3. Tworzenie nowych miejsc pracy. 4.4. Poprawa warunków kształcenia. 4.5. Zwiększenie dostępności do edukacji. 4.6. Poprawa dostępności i jakości usług medycznych. 4.7. Zaspokajanie potrzeb w zakresie życia kulturalnego. 4.8. Integracja i aktywizacja mieszkańców gminy.	Aktualne	Zamiar kontynuacji
Zadania do realizacji:		
• Aktywizacja mieszkańców do podejmowania własnej działalności gospodarczej. • Wykorzystanie programów unijnych do podnoszenia kwalifikacji osób bezrobotnych. • Zachęcenie inwestorów do tworzenia zakładów pracy na terenie gminy. • Dostosowanie placówek edukacyjnych do potrzeb dzieci i młodzieży niepełnosprawnej. • Doposażenie szkół w pomoce dydaktyczne. • Budowa Szkoły Podstawowej. • Budowa placówek medycznych oraz modernizacja istniejących. • Rozszerzenie zakresu prowadzonych usług przez placówki medyczne (np. zakup sprzętu niezbędnego do wykonywania specjalistycznych badań, budowa laboratoria w celu przeprowadzania specjalistycznych badań). • Modernizacja, remont i doposażenie Gminnego Ośrodka Kultury oraz świetlic wiejskich. • Organizowanie cyklicznych spotkań kulturalnych.	Częściowo aktualne	Zamiar kontynuacji

Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na lata 2011-2020 dla Gminy Przytoczna, Urząd Gminy Przytoczna

2.2. PODSUMOWANIE AKTUALNOŚCI POPRZEDNIEJ STRATEGII

Poprzedni nadrzędny dokument strategiczny - Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego dla Gminy Przytoczna - został uchwalony na okres 2011 - 2020 przy uwzględnieniu ówczesnej sytuacji społeczno-ekonomicznej samorządu, regionu lubuskiego i kraju, a także możliwości dofinansowania realizacji zadań bieżących i inwestycyjnych.

W okresie projektowania tego dokumentu pod uwagę brane były m.in. zmieniające się trendy i polityki Unii Europejskiej. Dzięki konstruktywnej diagnozie zdecydowana większość celów określonych w Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na lata 2011-2020 dla Gminy Przytoczna nadal pozostaje aktualna, wymaga jedynie nieznacznej modyfikacji, bądź przeformułowania. Należy przy tym wziąć pod uwagę obszary działalności gminy, która niejednokrotnie posiada ograniczony wpływ na niektóre sfery, zaś powierzone jej ustawowo zadania zmuszają do konstruowania priorytetów budżetowych nie zawsze zgodnych z wizją rozwoju gminy.

Zgodnie z założeniami Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na lata 2011-2020 dla Gminy Przytoczna, dokument z jednej strony miał pokazywać w określonym horyzoncie czasowym wizję rozwoju gminy, a z drugiej stanowić wiarygodne źródło obrazujące spójność tej wizji z nadrzędnymi dokumentami rozwojowymi m.in. „Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego”, co jest istotnym elementem oceny zgłaszanym we wnioskach o dofinansowanie zadań ze środków unijnych. To założenie bez wątpienia zostało spełnione, jednakże niezbędne jest przeanalizowanie celów i priorytetów pod kątem zgodności z aktualnymi dokumentami strategicznymi.

Większość celów sformułowano na tyle ogólnie, że nadal istnieje potrzeba ich realizacji.

3. POŁOŻENIE GMINY PRYTOCZNA

Gmina Przytoczna (gmina wiejska) położona jest w środkowo-wschodniej części województwa lubuskiego. Graniczy z gminami Międzyrzecz, Skwierzyna, Pszczew oraz Bledzew.

Powierzchnia gminy wynosi 184,82 km² i jest zamieszkiwana przez 5 556 osób (stan na 28.05.2020 r.), gęstość zaludnienia wynosi 30 os/km². Najmniejsza koncentracja ludności wykazują północne, północno-wschodnie oraz południowo-zachodnie części gminy, gdzie liczba mieszkańców w tych miejscowościach nie przekracza 100 osób. Należy podkreślić, iż największa koncentracja ludności występuje w jej środkowej części (Przytoczna), która stanowi 40% ogółu. Na obszarze Gminy znajduje się 14 sołectw: Chełmsko, Dębówko, Gaj-Poręba, Goraj, Krasne Dłusko, Krobielewo, Lubikowo, Nowa Niedrzwica, Przytoczna, Rokitno, Strychy, Stryszewo, Twierdzielewo, Wierzbo.

Gmina Przytoczna administracyjnie wchodzi w skład powiatu międzyrzeckiego. Siedziba gminy znajduje się w Przytocznej.

Na rozwój gminy w istotny sposób wpływa sąsiedztwo aglomeracji gorzowskiej, ponieważ stanowi ona jeden z prężnie rozwijających się ośrodków przemysłowych i administracyjnych w województwie lubuskim. Możemy mówić w tym przypadku o zjawisku dyfuzji rozwoju z obszaru miejskiego na obszar wiejski. Część mieszkańców Gminy Przytoczna znajduje zatrudnienie w firmach i instytucjach zlokalizowanych w aglomeracji gorzowskiej oraz w Międzyrzeczu, siedzibie powiatu międzyrzeckiego.

Tabela 6. Gmina Przytoczna na tle innych gmin Powiatu Międzyrzeckiego

Gmina	Powierzchnia (km ²)	Liczba ludności
Bledzew	112	4 344
Międzyrzecz	168	24 815
Przytoczna	184,82	5 556
Pszczew	205	4 269
Skwierzyna	46	12 103
Trzciel	169	6 407

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Walory przyrodnicze stanowią o istotnym potencjale turystycznym tej jednostki samorządu terytorialnego. Prawie cały obszar gminy należy do zlewni Warty, jedynie jego południowa część leży w zlewni pośredniej rzeki Obry. Największą atrakcją gminy są lasy oraz jeziora popularne w całym regionie. Całkowity obszar jezior na terenie gminy obejmuje 466,98 ha. Najbardziej znane jeziora gminy to: Jezioro Lubikowskie, Rokitno, Wierzbno, Mniszek, Przytoczno czy Żabno.

Gmina Przytoczna znajduje się przy drodze krajowej nr 24 Poznań-Gorzów Wlkp.-Szczecin. Przebiegają przez nią ważne szlaki komunikacyjne. Od jej zachodniej strony biegnie szlak Berlin-Kostrzyn-Poznań, natomiast od strony północnej wiedzie szlak Szczecin-Poznań. Gmina znajduje się także w niedalekiej odległości od drogi ekspresowej S3. Odległość do najbliższych portów lotniczych to: Zielona Góra - 83 km, Poznań – 86 km, Szczecin – 175 km, Berlin – 190 km.

4. SFERA SPOŁECZNA

4.1. POTENCJAŁ DEMOGRAFICZNY GMINY PRZYTOCZNA

W analizowanym okresie 2011 – 2020 nie zaobserwowano stałego i systematycznego spadku liczby mieszkańców Gminy Przytoczna. W 2011 r. gminę zamieszkiwało 5 644 osób (w tym 2 710 kobiet i 2 934 mężczyzn). Na koniec 2019 r. według danych Głównego Urzędu Statystycznego liczba ta wynosiła 5 627 osób (w tym 2 694 kobiet i 2 933 mężczyzn).

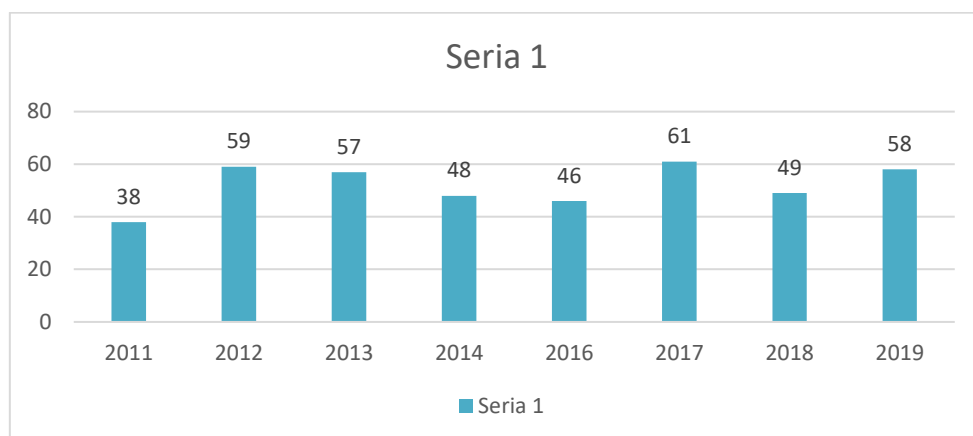
Interesującym zjawiskiem jest to, że w każdym z przedstawionych okresów liczba kobiet na terenie gminy Przytoczna była mniejsza od liczby mężczyzn, co różni się od ogólnokrajowych tendencji – w większości gmin tego typu liczba kobiet jest większa (krótsza średnia wieku mężczyzn).

Na terenie analizowanej jednostki samorządu terytorialnego saldo migracji jest dodatnie. Wskaźnik ten jest charakterystyczny dla gmin o statusie wiejskim położonych w bezpośrednim sąsiedztwie miast i obszarów zurbanizowanych. Wpływ na ten proces mają następujące czynniki:

- Atrakcyjne tereny pod zabudowę mieszkaniową;
- Bliskość miast Gorzów Wielkopolski, Międzyrzecz oraz Międzychód;
- Nieskażone środowisko naturalne;
- Moda na budownictwo jednorodzinne;

- Dobre połączenia komunikacyjne z większymi ośrodkami miejskimi (droga krajowa S 3).

Wykres 1 Saldo migracji na pobyt stały w Gminie Przytoczna

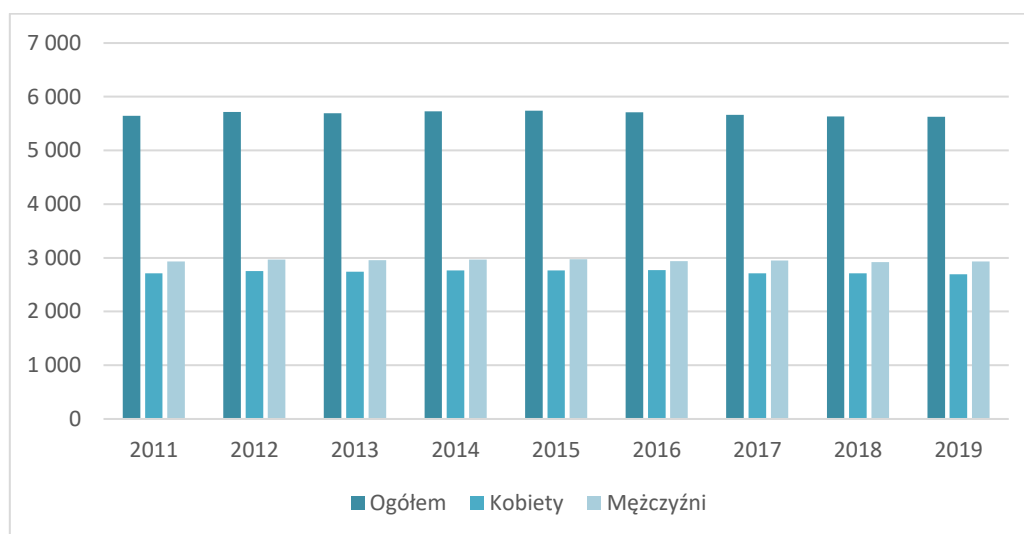
Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Dodatknie saldo migracji przekłada się bezpośrednio na pozytywne efekty społeczno-gospodarcze dla gminy:

- Wzrost ilości podatków z tytułu PIT pośrednio wpływających do budżetu.
- Wzrost wpływów z podatków i opłat lokalnych.

Należy podkreślić, że napływ nowych mieszkańców powoduje wzrost nakładów inwestycyjnych gminy. Nowi mieszkańcy często pochodzący z terenów miejskich o wysokim stopniu rozwoju infrastruktury mają większe wymagania w zakresie potrzeb. Ponadto powstawanie nowych osiedli skutkuje wzrostem presji na władzach gminy w celu poprawy stanu dróg, systemu oświetlenia ulicznego, placów zabaw itp. Położenie oraz oferta w zakresie nieruchomości pod zabudowę jednorodzinną są główną przyczyną znacznego wzrostu liczby ludności w całej gminie, jak i w poszczególnych miejscowościach.

Wykres 2 Ludność Gminy Przytoczna

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

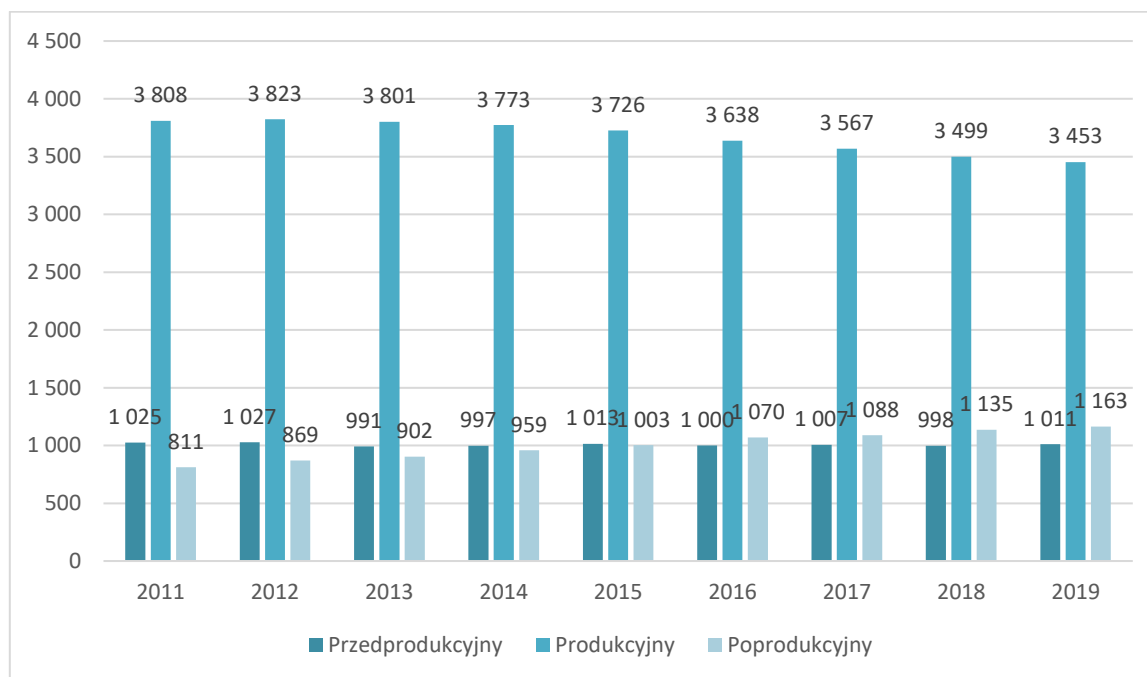
Negatywne tendencje związane z przyrostem naturalnym widoczne w większości gmin są także udziałem Gminy Przytoczna – w ostatnich latach odnotowano ujemny przyrost naturalny. W latach 2013-2019 wskaźnik ten systematycznie spadał, w 2015 roku osiągając po raz ostatni wartość dodatnią, natomiast od 2016 roku osiągał stale wartość ujemną.

Tabela 7 Przyrost naturalny w Gminie Przytoczna

Na 1000 ludności:							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
zgony	11,90	9,15	8,72	11,53	12,63	10,44	12,64
przyrost naturalny	-1,93	1,58	2,27	-1,92	-4,91	-2,12	-2,85
urodzenia żywe	9,98	10,74	10,99	9,61	7,72	8,32	9,79

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Wykres 3 Ludność Gminy Przytoczna w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, poprodukcyjnym

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Prognozy demograficzne dla Polski jednoznacznie wskazują na niekorzystne kierunki zmian. Przewiduje się, że w 2035 r. populacja kraju zmniejszy się w stosunku do obecnej o ponad 2 miliony. Głównym powodem będzie ujemny przyrost naturalny, który z większą intensywnością będzie występował na terenach miejskich niż wiejskich. Wydłużenie się przeciętnego trwania życia i jednocześnie niski poziom dzietności, będą powodować niekorzystne zmiany w strukturze wieku. W perspektywie, do 2035 roku, nastąpi gwałtowny proces starzenia się społeczeństwa. Obserwując dane z ostatnich lat dotyczących gminy Przytoczna także zaobserwować można trend spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym przy równoczesnym zwiększaniu liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Należy w związku z tym przyjąć, że gmina także zostanie dotknięta skutkami starzenia się społeczeństwa.

Tabela 8 Ludność Gminy Przytoczna wg grup wiekowych

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
0-4 lat	321	327	307	313	302	288	271	253	258
5-9 lat	257	288	293	310	330	328	334	312	315
10-14 lat	249	228	242	238	257	266	283	303	313
15-19 lat	341	319	286	278	234	221	205	209	202
20-24 lat	446	420	414	394	376	362	353	323	310
25-29 lat	537	535	513	490	466	452	413	399	377
30-34 lat	446	481	486	487	519	509	504	500	471
35-39 lat	392	383	392	409	434	440	459	467	478

40-44 lat	317	336	345	375	370	388	375	377	397
45-49 lat	405	393	377	342	322	303	327	334	363
50-54 lat	473	465	446	439	437	394	380	361	327
55-59 lat	459	454	468	477	471	458	444	430	427
60-64 lat	383	430	427	430	430	433	431	441	445
65-69 lat	199	207	253	287	334	359	387	384	379
70 lat i więcej	419	453	445	460	460	507	496	539	565

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

4.2. RYNEK PRACY W GMINIE PRZYTOCZNA

Zgodnie z Ustawą o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu - bezrobotny to osoba niezatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania rejonowym urzędzie pracy.

Zgodnie z teorią ekonomii bezrobocie jest normalnym zjawiskiem polegającym na tym, że na rynku pracy są osoby chcące pracować, ale pozostające bez zajęcia. Zjawisko to podlega podstawowym prawom ekonomii popytowo (ludzie szukający pracy) podażowej (pracodawcy poszukujący pracy). Jako naturalny poziom bezrobocia niektórzy ekonomiści przyjmują 6% (bezrobocie takie to wynik fluktuacji na rynku pracy, część osób zmienia pracę, poszukuje nowej posady itp.)

Bezrobocie nie tylko samo jest problemem społecznym, ale leży także u podstaw wielu innych kwestii społecznych. I tak np. szczególnie długotrwałe bezrobocie związane jest z obniżeniem standardu materialnego życia nie tylko samego bezrobotnego, ale i całej jego rodziny. Stąd bardzo często obszary długotrwałego bezrobocia pokrywają się w danym społeczeństwie z obszarami ubóstwa. To z kolei może powodować rozprzestrzenianie się rozmaitych patologii społecznych, rozpad rodziny obniżenie zdrowotności społeczeństwa. Nawet krótkotrwały okres bezrobocia nie pozostaje bez wpływu na kondycję psychiczną osób dotkniętych tym problemem.

Tabela 9 Rynek pracy w Gminie Przytoczna na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Pracujący												
ogółem	Os.	866	882	793	770	769	919	1 001	1 086	1 040	1 057	893
mężczyźni	Os.	452	486	422	406	418	509	560	615	585	585	451
kobiety	Os.	414	396	371	364	351	410	441	471	455	472	442
Bezrobotni zarejestrowani												
ogółem	Os.	479	503	496	506	562	432	371	370	298	283	210
mężczyźni	Os.	245	248	228	248	274	213	183	164	129	124	102

kobiety	Os.	234	255	268	258	288	219	188	206	169	159	108
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym												
ogółem	%	12,6	13,1	13,0	13,2	14,8	11,4	10,0	10,2	8,4	8,1	6,1
kobiety	%	13,8	15,0	16,0	15,6	17,3	13,2	11,6	12,9	10,9	10,4	7,2
mężczyźni	%	11,6	11,6	10,7	11,5	12,8	10,0	8,7	8,0	6,4	6,3	5,2

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Jak wspomniano powyżej poziom bezrobocia rzutuje w pierwszej kolejności na kondycję społeczno-ekonomiczną mieszkańców Gminy Przytoczna. W skali makroekonomicznej pociąga za sobą drenaż finansów publicznych na zasiłki i inne świadczenia socjalne oraz na programy przeciwdziałania bezrobociu, powoduje zmniejszenie dochodów budżetowych państwa (a tym samym pośrednio gmin), ponieważ bezrobotni nie płacą podatków dochodowych, nie płacą składek na ubezpieczenie społeczne, nie kupują towarów, niemożność znalezienia pracy skłania młodych, wykształconych ludzi do emigracji zarobkowej.

Wskaźnik bezrobocia, mierzony jako udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym był w Gminie Przytoczna dwukrotnie wyższy niż w województwie lubuskim i w 2019 r. wyniósł 6,1% (w regionie 3,0%). W stosunku do 2009 r. sytuacja na analizowanym obszarze uległa poprawie: wówczas wskaźnik bezrobocia wynosił 12,6% i także był wyższy od regionalnego (9,2%). Również we wszystkich gminach Powiatu Międzyrzeckiego wskaźnik bezrobocia w latach 2009-2019 zmniejszył się. W Gminie Przytoczna widoczny jest spadek bezrobocia w ostatnim dziesięcioleciu, jednak wciąż przekracza ono 6%.

Tabela 10 Wskaźnik bezrobocia w Gminie Przytoczna na tle powiatu, województwa i kraju

Obszar	2009	2019
Gmina Przytoczna	12,6	6,1
Powiat Międzyrzecki	11,8	5,4
Lubuskie	9,2	3,0
Polska	7,7	3,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2019 r. w Gminie Przytoczna bez pracy pozostawało 210 osób. Wśród osób bezrobotnych przeważały kobiety, choć nie była to wyraźna dominacja. Z punktu widzenia poziomu życia na analizowanym obszarze ważne jest, że wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Międzyrzeczu w grudniu 2019 r. 34% miało prawo do zasiłku.

Tabela 11 Odsetek bezrobotnych zarejestrowanych wg poziomu wykształcenia w 2019 roku

	Polska	Lubuskie	Powiat Międzyrzecki
--	--------	----------	---------------------

wyższe	14,4%	11,4%	9,0%
średnie	11,4%	10,4%	8,3%
zasadnicze zawodowe	25,5	27,9%	31,3%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

4.3. EDUKACJA

Do jednych z głównych zadań Gminy Przytoczna jako jednostki samorządu terytorialnego należy świadczenie usług edukacyjnych na poziomie przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym. Obecnie Gmina Przytoczna jest organem prowadzącym dla następujących placówek oświatowych:

- Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi im. Janusza Kusocińskiego w Przytocznej,
- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Wierzbnie,
- Przedszkole „Kasztanowa Kraina” w Przytocznej.

Tabela 12 Dane dotyczące systemu oświaty na terenie Gminy Przytoczna

Placówki wychowania przedszkolnego	j.m.	2014	2015	2016	2017	2018	2019
przedszkola ogółem	ob.	2	2	3	2	2	2
oddziały przedszkolne	osoba	7	7	8	7	9	9
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego							
przedszkola ogółem	osoba	166	161	173	166	187	189
Miejsca w placówkach wychowania przedszkolnego							
przedszkola ogółem	msc.	125	125	125	125	200	200
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego							
przedszkola ogółem	osoba	1,54	1,66	1,48	1,45	0,84	0,84
Szkoły podstawowe							
szkoły podstawowe ogółem	ob.	2	2	2	2	2	2
szkoły podstawowe ogółem - uczniowie	osoba	327	366	331	391	447	457
Szkoły gimnazjalne							
gimnazja ogółem	ob.	1	1	1	0	0	-
gimnazja ogółem - uczniowie	osoba	131	126	130	85	44	-

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

We wrześniu 2020 r. w Gminie Przytoczna funkcjonowało 1 przedszkole oraz 1 oddział przedszkolny przy szkole podstawowej w Wierzbnie. Liczba dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego wynosiła 189. Na terenie Gminy nie funkcjonuje żłobek, ani klub malucha dla dzieci do 3 roku życia.

Tabela 13 Liczba uczniów w placówkach oświatowych na tle tendencji w powiecie i województwie

	2009	2019
Gmina Przytoczna		
szkoła podstawowa	288	457
gimnazjum	187	0
Powiat Międzyrzecki		
Szkoła podstawowa	3 266	4 579
gimnazjum	2 182	0
Lubuskie		
Szkoła podstawowa	59 382	81 713
gimnazjum	36 423	0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Na obszarze Gminy Przytoczna zaobserwować można ogólną tendencję spadkową liczby uczniów. W latach 2009-2019 liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych co prawda zwiększyła się z 288 do 457, jednak biorąc pod uwagę likwidację gimnazjów należy uznać, że ogólna liczba uczniów uległa zmniejszeniu z 475 w 2009 roku (szkoła podstawowa i gimnazjum) do 457 w 2019 roku. W analogicznym okresie zjawisko powyższe (w podobnej skali) wystąpiło również w województwie lubuskim i powiecie międzyrzeckim.

Na poziom edukacji wpływa nie tylko dostępność do placówek oświatowych, ale również jej jakość infrastruktury. Ośrodki edukacyjne zlokalizowane na terenie Gminy Przytoczna są w dobrym stanie technicznym i nie wymagają dużych nakładów finansowych. Natomiast lokalna społeczność zgłasza zapotrzebowanie na utworzenie żłobka na terenie gminy.

Istotne znaczenie dla rozwoju edukacji ma dostęp do komputerów z Internetem. Na obszarze Gminy Przytoczna wg danych GUS w 2019 r. na jeden komputer z dostępem do Internetu przypadało ok. 11 uczniów w szkole podstawowej. Jednocześnie na komputer z dostępem do Internetu przypadało 18 uczniów. Z powyższego wynika, że wskazane są działania w zakresie dalszej cyfryzacji szkół, zmierzające do zapewnienia uczniom dostępu do najnowocześniejszych technologii informatycznych.

Podsumowując charakterystykę warunków działania szeroko pojętej edukacji, stwierdzić można, że zachodzące przemiany demograficzne sprawiają, że działania inwestycyjne w zakresie infrastruktury szkolnej i przedszkolnej powinny koncentrować się na modernizacji już istniejących obiektów oświatowych i doposażenia ich w nowoczesne technologie cyfrowe.

4.4. AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA

Aktywnie funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie świadome swoich praw i obowiązków, a także partycypujące w polityce publicznej samorządu gminnego stanowi podstawę rozwoju każdej gminy.

Podając się analizy społeczeństwa obywatelskiego na obszarze Gminy Przytoczna autorzy niniejszej diagnozy za kluczowe uznali zbadanie dwóch wskaźników świadczących o stopniu jego rozwoju:

- Wskaźnik frekwencji wyborczej mieszkańców Gminy Przytoczna
- Wskaźnik zaangażowania społecznego w funkcjonowanie organizacji pozarządowych

4.4.1. FREKWENCJA WYBORCZA MIESZKAŃCÓW GMINY PRYTOCZNA

Miarą aktywności społecznej mieszkańców jest frekwencja wyborcza. Porównanie informacji dotyczących frekwencji wyborczej wskazuje na Gminę Przytoczna, jako gminę charakteryzującą się niższym niż w Polsce poziomem uczestnictwa w wyborach ogólnokrajowych. Zdecydowanie większy jest udział mieszkańców Gminy w wyborach lokalnych. Zwiększona partycypacja obywateli gminy w procedurze wyboru do samorządu pokazuje, że mieszkańcy bardziej interesują się sprawami lokalnymi, niż sprawami krajowymi, na który mają mniejszy wpływ. Mieszkańcy w małych miejscowościach doskonale znają swoich przedstawicieli. Tematy kampanii wyborczych dotyczą bezpośrednio życia ich środowisk np. budowa dróg, kanalizacji, placów zabaw, oświetlenia itp.

W Gminie Przytoczna jednak widać w ostatnich latach ogólnopolski trend zwiększonej frekwencji i wzrostu zainteresowania partycypacją w wyborach.

Tabela 14 Frekwencja wyborcza mieszkańców Gminy Przytoczna podczas wybranych elekcji w latach 2014-2020

Nazwa wyborów	Gmina Przytoczna	Powiat Międzyrzecki	Województwo	Kraj
Wybory samorządowe 2014	60,57%	49,72%	44,63%	47,21%
Wybory prezydenta RP 2015 (I tura)	41,47%	42,42%	43,37%	48,96%
Wybory prezydenta RP 2015 (II tura)	47,86%	48,44%	49,41%	55,34%
Wybory parlamentarne 2015	10,97%	12,17%	12,93%	16,47%
Wybory samorządowe 2018	Brak danych	42,64%	45,54%	48,83%
Wybory do parlamentu europejskiego 2019	35,49%	38,59%	42,10%	45,68%
Wybory parlamentarne 2019	52,21%	55,69%	57,20%	61,74%
Wybory prezydenta 2020 (I tura)	56,99%	59,99%	61,41%	64,51%
Wybory prezydenta 2020 (II tura)	61,66%	64,28%	64,95%	68,18%
Średnia:	40,80%	45,99%	46,83%	50,76%

Źródło: Dane Państwowej Komisji Wyborczej

4.4.2. WSKAŹNIK ZAANGAŻOWANIA SPOŁECZNEGO W FUNKCJONOWANIE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Miernikiem działań społeczności lokalnej jest również ilość organizacji pozarządowych oraz podejmowanych przez nich inicjatyw.

Najprężniej działające organizacje na obszarze Gminy Przytoczna to m.in. Stowarzyszenie New Dance, Gminny Klub Sportowy „Zjednoczeni”, Klub Sportowy „Lubikowo” w Lubikowie, Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich wsi Rokitno, Stowarzyszenie „Przyjazna wieś”, Stowarzyszenie „Wiatraczanka” Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Lśnienie”, Klub Amazonek.

Zdecydowana większość organizacji to podmioty stosunkowo młode, powstałe na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat. W zdecydowanej większości stowarzyszenia i fundacje nie dysponują tzw. kapitałem żelaznym organizacji. Przychody organizacji są niższe niż 50 000 złotych.

Funkcjonujące na obszarze Gminy Przytoczna organizacje pozarządowe borykają się z licznymi problemami, do których zaliczyć należy: ograniczony dostęp do środków finansowych, brak umiejętności pozyskiwania środków zewnętrznych, brak znajomości procedur księgowych. W konsekwencji wskazane jest podjęcie działań zmierzających do wsparcia zakładania i funkcjonowania tych organizacji.

Co roku w ramach przyjmowanego przez Radę Gminy rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi podmioty te otrzymują wsparcie na realizację zadań statutowych. Wspieranie działalności organizacji pozarządowych ma ogromne znaczenie dla rozwoju lokalnej społeczności. Władze samorządowe zdając sobie sprawę z wagi partycypacji społecznej w zarządzaniu gminą starają się wspierać działalność organizacji i stymulować ich powstawanie oraz rozwój.

4.5. ZDROWIE

Na kondycję społeczności lokalnej w Gminie Przytoczna znaczący wpływ ma dostępność do infrastruktury ochrony zdrowia.

Z dostępnych informacji wynika, że w gminie w latach 2012-2019 liczba zakładów opieki zdrowotnej utrzymuje się na stałym poziomie. Warto dodać, że część mieszkańców Gminy korzysta z usług medycznych oferowanych przez placówki zlokalizowane w większych ośrodkach w niedalekiej odległości od Gminy - aglomeracji gorzowskiej i Międzyrzecza. Jednocześnie obserwuje się wzrost ilości świadczonych usług przez lekarzy rodzinnych (w 2012 r. – 21 032 porad POZ, w 2019 r. – 25 728 porad POZ), co wynika z rosnącej świadomości społeczeństwa na temat własnego zdrowia.

Tabela 15 Ochrona zdrowia w Gminie Przytoczna

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Przychodnie								
ogółem	2	2	2	2	3	2	2	2
Porady lekarskie								
ogółem	21 032	22 160	22 279	25 064	24 790	23 294	24 103	25 728
Apteki ogólnodostępne								
Apteki	1	1	1	1	1	1	1	1

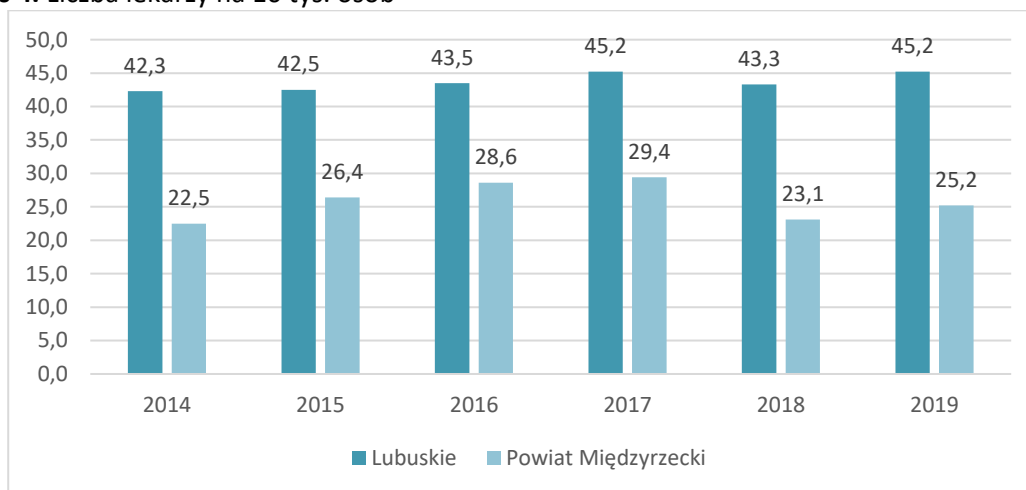
Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Mieszkańcy Gminy Przytoczna w zakresie specjalistycznych usług medycznych w większości wypadków korzystają z usług Szpital im. R. Śmigielskiego w Skwierzynie. Ponadto szpitalną opiekę zdrowotną nad mieszkańcami gminy Przytoczna sprawuje Szpital Międzyrzecki Sp. z o.o.

Jednym ze wskaźników, który odzwierciedla dostępność ludności do opieki medycznej, jest liczba łóżek szpitalnych na 10 tys. mieszkańców. Na terenie województwa lubuskiego w 2019 r. wskaźnik ten wyniósł 39,32.

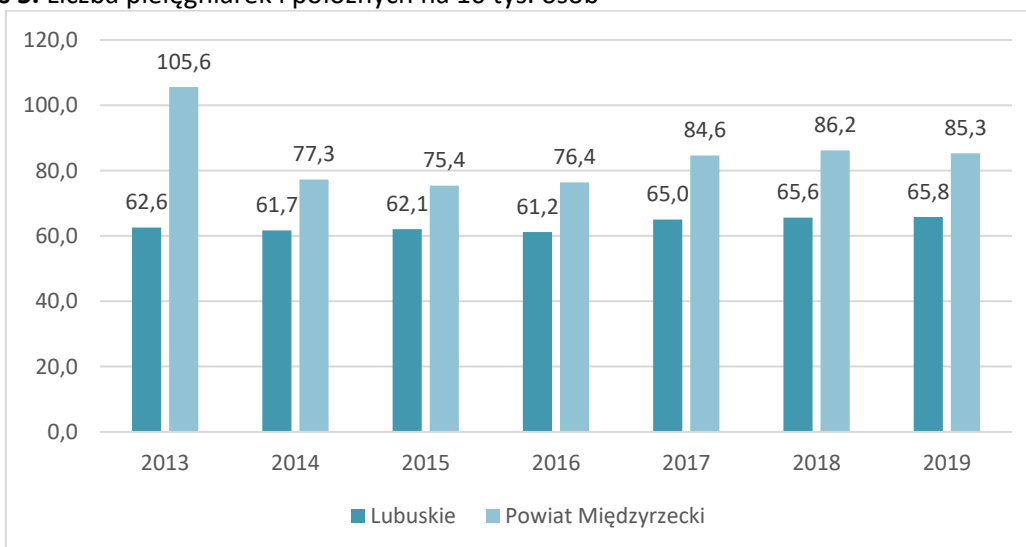
Równie istotną kwestią jest dostępność mieszkańców Gminy Przytoczna do personelu medycznego. Jak wynika z danych GUS, na terenie całego Powiatu Międzyrzeckiego w 2019 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało 47,3 lekarzy oraz 85,3 pielęgniarek i położnych. Wskaźniki te były nieznacznie wyższe od średniej dla regionu (w województwie lubuskim w 2019 r. na 10 tys. mieszkańców przypadało 45,2 lekarzy i 65,8 pielęgniarki i położne).

Wykres 4. Liczba lekarzy na 10 tys. osób

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Wykres 5. Liczba pielęgniarek i położnych na 10 tys. osób

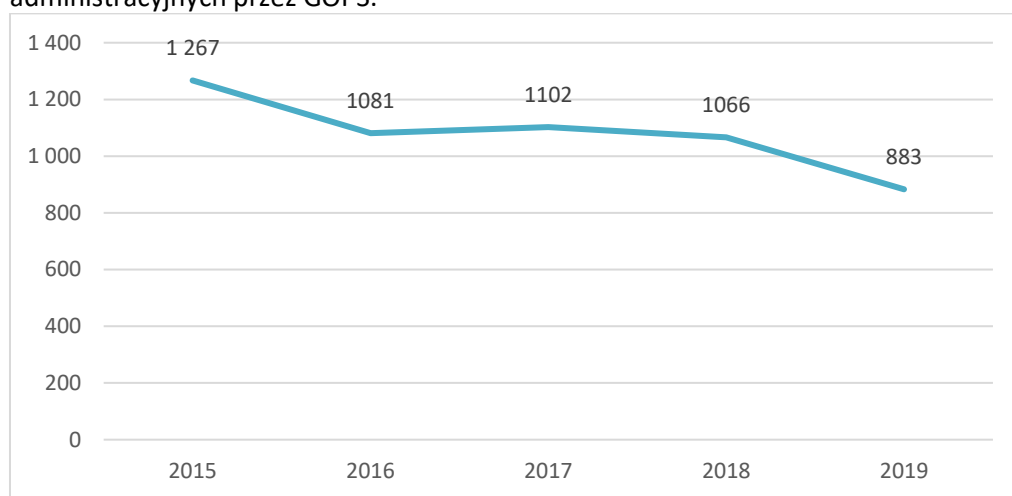
Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Niezwykle ważnym problemem jest zaawansowany wiek wielu lekarzy oraz brak chętnych do podjęcia specjalizacji w dziedzinie medycyny rodzinnej. W rezultacie w najbliższych latach w Gminie może pojawić się problem tzw. luki pokoleniowej. Podobne zagrożenie występuje na terenie całego kraju.

4.6. POMOC SPOŁECZNA

O kondycji ekonomicznej społeczności lokalnej świadczy w dużym stopniu ilość transferów socjalnych z budżetu gminy na rzecz mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wykres 6 Liczba osób korzystających ze świadczeń opieki społecznej na podstawie wydanych decyzji administracyjnych przez GOPS.

Źródło: Dane GOPS w Przytocznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Przytocznej jest bezpośrednim organizatorem i wykonawcą zadań pomocy społecznej na terenie Gminy Przytoczna. Do zadań Ośrodka w zakresie pomocy społecznej należy m.in. analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej, przyznawanie i wypłacanie przewidzianych prawem świadczeń, pobudzanie społecznej aktywności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej w gminie, w tym rozbudowa niezbędnej infrastruktury socjalnej.

Podstawowym powodem ubiegania się o pomoc finansową jest ubóstwo. Ponadto wśród powodów ubiegania się o pomoc społeczną, które pojawiają się u beneficjentów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w znalazły się: niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezrobocie, potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, bezdomność.

Tabela 16. Powody udzielania pomocy przez GOPS w Przytocznej.

Powody udzielonej pomocy					
	2015	2016	2017	2018	2019
Ubóstwo	273	290	261	240	220

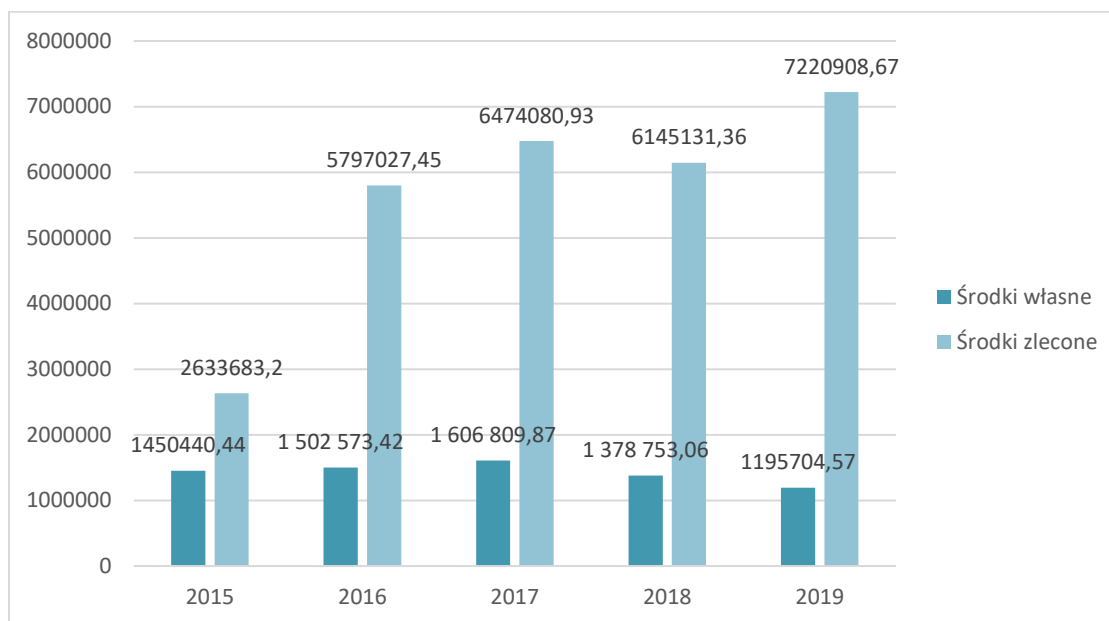
Długotrwała lub ciężka choroba	115	113	104	103	150
Niepełnosprawność	162	161	168	148	173
Potrzeba ochrony macierzyństwa	36	44	42	54	36
Bezrobocie	209	207	162	136	128
Alkoholizm	28	27	36	34	34
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	68	67	55	54	81
Potrzeba ochrony macierzyństwa - wielodzietność	24	27	9	6	12
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – rodziny niepełne	46	51	46	44	43
Bezdomność	6	8	9	6	17

Źródło: Dane GOPS w Przytocznej.

Wydatki na pomoc społeczną (obejmują także koszty związane z administrowaniem i zatrudnieniem personelu GOPS). Mimo relatywnie niskiego poziomu bezrobocia w Gminie Przytoczna transfery socjalne są znaczące, co pokazuje, że oficjalne dane statystyczne (osoba bezrobotna musi być zarejestrowana w Powiatowym Urzędzie Pracy) nie zawsze mogą odzwierciedlać rzeczywistą sytuację ekonomiczną ludności, chociaż liczba osób potrzebujących pomocy społecznej ze względu na bezrobocie spadła w ciągu ostatnich pięciu lat niemal o połowę. W ostatnich latach wyraźnie widać tendencję spadkową w wysokości przyznawanych świadczeń oraz liczbie rodzin potrzebujących pomocy ze względu na ubóstwo co może świadczyć o poprawie sytuacji ekonomicznej mieszkańców oraz o skutecznych działaniach gminy podjętych a rzecz aktywizacji społecznie wykluczonych.

W Gminie Przytoczna działa Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której funkcjonowanie wspomaga proces pomocy osobom społecznie wykluczonym. Celami jej działalności są przede wszystkim: zwiększenie wiedzy i umiejętności mieszkańców gminy Przytoczna w obszarze rozwiązywania problemów związanych z nadmiernym spożywaniem napojów alkoholowych i innych środków odurzających oraz z przemocą w rodzinie, zwiększenie dostępu do informacji w zakresie działalności profilaktycznej i edukacyjnej oraz z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, zmniejszenie poziomu bezradności osób uzależnionych od alkoholu i innych środków odurzających oraz osób współuzależnionych, będących mieszkańcami gminy Przytoczna.

Wykres 7 Wysokość środków Gminy Przytoczna przeznaczanych na pomoc społeczną

Źródło: Dane GOPS w Przytocznej.

Poprawiająca się sytuacja nie wyklucza jednak kontynuacji działań przez Gminę Przytoczna na rzecz aktywnej integracji, włączenia społecznego oraz wsparcia tworzenia podmiotów ekonomii społecznej na terenie jednostki. Winno się także realizować projekty na rzecz osób NEET (z ang. Not in Education, Employment, or Training), czyli osób które nie kontynuują edukacji, nie biorą udziału w żadnym szkoleniu zawodowym i nie pracują i nie są ujęte w oficjalnych statystykach dotyczących np. stopy bezrobocia.

4.7. KULTURA

Dla mieszkańców danego obszaru istotne jest zaspokojenie potrzeb wyższego rzędu, w tym potrzeb kulturalnych. Ludność w czasie wolnym korzysta z wielu przejawów życia kulturalnego oferowanego zarówno przez sektor biznesu, jaki i sektor publiczny.

W większości gmin wiejskich istotnym czynnikiem pobudzania życia kulturalnego są ośrodki kultury finansowane ze środków publicznych i operujące na majątku samorządu. Aktualnie w Gminie Przytoczna funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury, który realizuje zadania z zakresu organizacji imprez kulturalnych oraz animacji czasu wolnego. Przy Gminnym Ośrodku Kultury działają:

- Gminna Biblioteka Publiczna
- Studio Piosenki
- Zespół Taneczny „Nowinka” – Stowarzyszenie „NEW DANCE”
- Sekcja plastyczna
- Sekcja rzeźbiarska
- Klub Seniora Feniks

Od 1984 r. organizowany jest Festiwal Piosenki Dziecięcej, a od 2000 r. Powiatowy Festiwal Piosenki Dziecięcej. Studio Piosenki działające w Ośrodku Kultury wypromowało wielu laureatów konkursów wojewódzkich i ogólnopolskich. Gminny Ośrodek Kultury organizuje Plenery Rzeźbiarskie, a w roku 2009 r. odbył się także Międzynarodowy Plener Malarski. Ponadto GOK organizuje tematyczne konkursy plastyczne, wystawy tematyczne i koncerty okolicznościowe. W okresie wakacyjnym przygotowywana jest oferta zajęć i imprez dla dzieci i młodzieży szkolnej (zajęcia sportowo – rekreacyjne, konkursy i zabawy z nagrodami, spektakle teatralne).

Tabela 17 Wykaz głównych imprez kulturalnych w Gminie Przytoczna

Rodzaj imprezy	Cykliczność	Miejsce realizacji
Dni Przytocznej – Święto Pomidora	Co roku	Przytoczna
Festiwal Tańca Dance Passion and Life	Co roku	Przytoczna
Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowe	Co roku	Przytoczna
Plenery rzeźbiarskie	Co roku	Przytoczna

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Kultury w Przytocznej

Uzupełniającą funkcję kulturotwórczą pełnią biblioteki. W 2019 r. w Gminie Przytoczna funkcjonowały łącznie 4 biblioteki (w tym filie), które dysponują księgozbiorem w ilości 29 423 woluminów. Zauważalny jest jednak trend spadku czytelnictwa, co wpisuje się w wyniki notowane na poziomie Województwa Lubuskiego i kraju.

Tabela 18 Wybrane aspekty kultury w Gminie Przytoczna

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Placówki biblioteczne						
biblioteki i filie ogółem	4	4	4	4	4	4
biblioteki i filie - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	0	0	0	0	0	0
biblioteki i filie - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: wejście do budynku	0	0	0	0	0	0
biblioteki i filie - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: udogodnienia wewnątrz budynku	0	0	0	0	0	0
czytelnicy w ciągu roku	506	542	517	521	385	329
księgozbiór	27 899	28 126	28 137	28 511	28 674	29 423

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

5. SFERA GOSPODARCZA

5.1. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Wysoki poziom życia mieszkańców Gminy Przytoczna w dużej mierze zależy od rozwoju przedsiębiorstw zlokalizowanych na jej terenie. Poprzez działalność produkcyjną i usługową w dużym stopniu wpływają na wzrost zatrudnienia w gminie (a tym samym ograniczenie poziomu bezrobocia), a także wysokość dochodów Gminy – część podatku dochodowego od osób prawnych CIT (19%) trafia jako subwencja do budżetu jednostki samorządu terytorialnego. Analiza budżetu gminy w tym zakresie wykazała, że podatek od osób prawnych stanowi nieznaczny odsetek (0,34%) wpływów budżetowych ogółem, jest to zaledwie 130.651,19 złotych.

W 2019 roku w Gminie Przytoczna zarejestrowanych było 456 podmiotów gospodarczych. Liczba podmiotów gospodarczych od 2014 roku kształtuje się na podobnym poziomie. W roku 2014 zarejestrowanych było 452 podmiotów, natomiast w roku 2017 ich liczba wynosiła nieznacznie więcej, tj. 463. W okresie pięciu lat zanotowano niewielki przyrost liczby przedsiębiorstw ogółem o 0,88%, co jest znacznie niższe niż wskaźnik wzrostu dla województwa lubuskiego i kraju. Widać też wyraźną dominację sektora prywatnego.

Tabela 19 Wzrost liczby przedsiębiorstw Gminie Przytoczna na tle powiatu, województwa i kraju

Obszar	2014	2019	Rok 2014 = 100
Gmina Przytoczna			
Sektor prywatny ogółem	441	444	100,68
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	326	336	103,07
Spółki handlowe	49	42	85,71
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	20	8	40
Powiat międzyszecki			
Sektor prywatny ogółem	5772	5781	100,16
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	4248	4264	100,38
Spółki handlowe	396	347	87,63
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	141	84	59,57
Lubuskie			
Sektor prywatny ogółem	105314	111433	105,81
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	77500	83517	107,76
Spółki handlowe	9327	8475	90,87
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	2839	1573	55,41
Polska			

Sektor prywatny ogółem	3996274	4325275	108,23
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	2961239	3213641	108,52
Spółki handlowe	408023	452663	110,94
Spółki z udziałem kapitału zagranicznego	83460	77297	92,62

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Na terenie Gminy Przytoczna funkcjonują mikro i małe przedsiębiorstwa, nie ma natomiast przedsiębiorstw dużych. Jak wynika z danych GUS, w Gminie Przytoczna w 2014 r. nie działało ani jedno przedsiębiorstwo zatrudniające od 249 pracowników wzwyż (przedsiębiorstwo duże). Dane te z pewnością są efektem prowadzonej polityki przez samorząd zmierzającej raczej do kreowania przyjaznego klimatu inwestycyjnego dla sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw niż branży typowo przemysłowej i wynikają z charakteru małej wiejskiej Gminy.

Tabela 20 Rodzaje prowadzonej działalności przez przedsiębiorstwa z Gminy Przytoczna (stan na 2019r.)

Rodzaj prowadzonej działalności	Liczba przedsiębiorstw	Odsetek przedsiębiorstw (%)
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	23	5,04%
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	1	0,22%
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	47	10,31%
Sekcja D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0,00%
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	0,66%
Sekcja F - Budownictwo	90	19,74%
Sekcja G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	88	19,30%
Sekcja H - Transport i gospodarka magazynowa	45	9,87%
Sekcja I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	16	3,51%
Sekcja J - Informacja i komunikacja	7	1,54%
Sekcja K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	8	1,75%
Sekcja L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	20	4,39%
Sekcja M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	16	3,51%
Sekcja N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	13	2,85%
Sekcja O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	1,54%
Sekcja P - Edukacja	7	1,54%
Sekcja Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	20	4,39%

Sekcja R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7	1,54%
Sekcja S i T - Pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	38	8,33%

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Struktura podmiotów według sekcji pokazuje wysoki udział podmiotów z branż: budownictwo (19,74%), handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (19,30%), przetwórstwo przemysłowe (10,31%), transport i gospodarka magazynowa (9,87%), pozostała działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (8,33%).

Dowodzi to, że gmina ma sporo cech miejskich, zachowując jednakże swój wiejski charakter, pomimo wzrostu przetwórstwa przemysłowego i zmian w kierunku przedsiębiorczości charakterystycznej dla obszarów miejskich. Przy analizie przedsiębiorczości należy zauważyć, że Gmina Przytoczna stanowi ważne spoiwo obszarów Skwierzyny i Międzyrzecza. Obszar Gminy Przytoczna, jako obszar wiejski uczestnicząc w procesach rozwojowych ma duże znaczenie dla Powiatu Międzyrzeckiego. Wspólnie z Gminami Międzyrzecz i Skwierzyna, Gmina Przytoczna przygotowała tereny inwestycyjne (na terenie Gminy Przytoczna jest to 1,39 ha). Gmina nie dysponuje jednakże wydzieloną strefą gospodarczą i stanowi raczej zaplecze turystyczne – z pięknymi jeziorami. Najbardziej znane jeziora gminy to: Jezioro Lubikowskie, Rokitno, Wierzbno, Mniszek, Przytoczno czy Żabno. Są to jeziora morenowe o bardzo urozmaiconej linii brzegowej, najczęściej położone wśród wzgórz porośniętych lasami. Północną granicę gminy stanowi rzeka Warta z urokliwymi łąkami, rozlewiskami i starorzeczami, szczególnie pięknie wyglądającymi wiosną.

Sama Przytoczna jest miejscowością rolniczą, z zakładami obsługi rolnictwa, drobnej wytwórczości i handlowymi. Zapoczątkowane w latach 90-tych przekształcenia własnościowe, doprowadziły do likwidacji państwowych gospodarstw rolnych, będących miejscem pracy większości czynnych zawodowo mieszkańców gminy i miejscowości. Zmieniła się struktura własności firm, dominują zakłady prywatne. W przemyśle dominują zakłady małe, w większości powstałe po 1989 roku.

Gmina Przytoczna jak wyżej wspomniano jest położona w sąsiedztwie Skwierzyny i Międzyrzecza w pobliżu drogi ekspresowej S-3, przez Gminę przebiega droga krajowa nr 24 relacji wschód-zachód (kierunek Gorzów Wlkp. – Poznań). Gmina graniczy od wschodniej strony z województwem Wielkopolskim.

Analizując poziom rozwoju przedsiębiorczości w Gminie Przytoczna, należy uwzględnić nie tylko bezwzględną liczbę zarejestrowanych przedsiębiorstw, ale również przedsiębiorczość mieszkańców, mierzoną liczbą podmiotów na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym. Dla Gminy Przytoczna wskaźnik ten w 2019 r. wynosił 1 320,6 i był niższy od średniej krajowej (1 958,6) oraz analogicznego wskaźnika dla województwa lubuskiego (1 920,3).

Tabela 21 Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym

Obszar	2014	2019	Dynamika Rok 2014 = 100
Gmina Przytoczna	1198	1320,6	115,198
Powiat Międzyrzecki	1591,6	1727,7	113,479
Lubuskie	1692,2	1920,3	108,551
Polska	1700,2	1958,6	110,234

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Poniżej zaprezentowano w formie tabelarycznej największe i ważniejsze firmy funkcjonujące w Gminie Przytoczna.

Tabela 22 Wykaz największych przedsiębiorstw w Gminie Przytoczna

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa
1	POLSKIE GÓRNICTWO NAFTOWE I GAZOWNICTWO SA,
2	Rozlewnia Gazu Płynnego AmeriGas,
3	Woodwaste Sp.zoo.,
4	Mib-Pol Sp. z o.o.,
5	Kruszywa SKSM S.A.,
6	Auto Port Renice,
7	Dom Pomocy Społecznej Rokitno 58,
8	Dom Pomocy Społecznej Rokitno 38,
9	MAK Sp. z o.o.,
10	Przedsiębiorstwo Produkcji Rolnej „AGRIFARM” Spółka z o.o.,
11	ARPOL SP Z O O,
12	WOKAMID S.A.,

Źródło: Dane Urzędu Gminy Przytoczna

5.2. TURYSTYKA

Strefę turystyczno-wypoczynkową w Gminie Przytoczna określają przede wszystkim dwa kluczowe aspekty:

- Bogactwo przyrody, w tym bogate w runo leśne i atrakcje przyrodnicze obszary leśne
- Znane i popularne w regionie jeziora: m.in. Jezioro Lubikowskie, Rokitno, Wierzbno, Mniszek, Przytoczno czy Żabno.

Naturalne zaplecze rekreacyjne stanowią jeziora, nad którymi położona jest miejscowość Przytoczna to jest jeziora Przytoczno i Nadolno. W bezpośrednim sąsiedztwie Przytocznej znajdują się dwa dobrze zagospodarowane jeziora: Lubikowskie i Rokitno. Przez teren Pszczewskiego Parku

Krajobrazowego prowadzi wiele turystycznych szlaków pieszych i rowerowych w tym planowana międzynarodowa droga rowerowa z Poznania do Frankfurtu. Wymienić należy znakowany (zielony) szlak pieszy Lubikowo-Gościkowo (32,5 km) prowadzący od Lubikowa – jez. Czarne – Stołuń – Kuligowo – Żółwin – Bobowicko – Kuźnik – Skoki – Szumiąca Młyn – Gościkowo. Szlak ten jest jednocześnie elementem Międzynarodowego Szlaku Pieszego EDSP-11.

Trasa rowerowa Nr. 3 Trzciel – Borowy Młyn – Pszczew – Szarcz – Lubikowo – Rokitno – Chełmsko – Skwierzyna. Ponadto znakowane trasy rowerowe po Pszczewskim Parku Krajobrazowym i otulinie Parku (czerwony, czarny, niebieski).

W okolicach największego i najbardziej popularnego Jeziora Lubikowskiego (zasobnego w ryby) znajdują się dwa wzgórza owiane legendami. Z zachodniej strony wyspy widoczny jest wysoki, przeciwległy brzeg zwany „Górą Czarownic”, wcinający się w jezioro długim, wąskim półwyspem. Nieco dalej wznosi się „Góra Borsucza”. Czysta i przeźroczysta woda umożliwia oglądanie dna nawet do głębokości 5-7 m, co stwarza idealne warunki do nurkowania. Przy jeziorze funkcjonuje również znakomita baza żeglarska. Atrakcje te uzupełniają wędkarstwo i kajakarstwo. Dobre warunki do wypoczynku i spacerów zapewniają pobliskie lasy obfitujące w runo leśne, orzechy laskowe i grzyby. Co sprawiło, że w okolicy znajduje się sporo domków wypoczynkowych, ośrodków wczasowych i kampingów.

Również pozostałe jeziora – Rokitno, Przytoczno, Żabno I, Żabno II, rzeka Warta (stanowi północną granicę Gminy) i jej lewobrzeżna zlewnia oraz szereg niewielkich jezior, stawów, starorzeczy i zbiorników potorfowiskowych stwarzają niepowtarzalne warunki rekreacji i wypoczynku. Wyjątkowe warunki przyczyniły się do stworzenia dla ochrony środowiska naturalnego Pszczewskiego Parku Krajobrazowego w 1986 r., którego część znajduje się w południowej części gminy.

Na terenie Parku istnieje możliwość wypoczynku w ośrodkach wczasowych, na polach biwakowo - kampingowych, zlokalizowanych nad jeziorami. Park można zwiedzać pieszo, rowerami, kajakami, a także istnieją wspaniałe warunki do uprawiania żeglarstwa i windsurfingu oraz do wędkowania. Bogate walory przyrodnicze obszaru warunkują fakt, iż turystyka, jako branża gospodarcza może być istotną gałęzią wzrostu lokalnej gospodarki

Tabela 23 Turystyka w Gminie Przytoczna

Wybrane turystyczne obiekty noclegowe		
		2019
Obiekty	ob.	3
miejsca noclegowe	msc.	100

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

W 2019 r. na obszarze Gminy Przytoczna funkcjonowały 3 obiekty noclegowe, dysponujące łącznie 100 miejscami. Podstawowe wskaźniki zatem związane z obsługą turystyki kształtują się na analizowanym obszarze poniżej średniej dla województwa lubuskiego. Pokazuje to potencjał

rozwojowy w tym obszarze. Gmina bowiem jest atrakcyjna pod względem kulturowym i przyrodniczym. Atrakcje kulturowe Gminy:

- 1) Przytoczna – występuje wiele zabytków i obiektów archeologicznych, do najcenniejszych obiektów należą:
 - a. XVIII – wieczny barokowy pałac, rozbudowany w I połowie XX w stylu neobarokowym.
 - b. IX wieczny dobrze zachowany park krajobrazowy o powierzchni 10,5 ha (w którym zlokalizowany jest powyższy pałac).
 - c. neoromański kościół z 1870r.
- 2) Rokitno – zlokalizowany tu jest klasztor, z kronik kościelnych wynika, że klasztor wszedł w posiadanie Rokitna w roku 1378.
 - a. Bazylika Matki Bożej Królowej Rokitniańskiej, sanktuarium, miejsce pielgrzymek wiernych z całego świata. Pierwszy kościół parafialny powstał w XII wieku.
 - b. Bazylika mniejsza pw. Matki Bożej Rokitniańskiej - wnętrze rokokowe, budowany 1740-1762 r. Według projektu królewskiego architekta Karola Marcina Frantza. W bazylice na ołtarzu wykonanym z drzewa przez art. Grünewalda z Legnicy w 1760 r. znajduje się Obraz Matki Bożej Cierpliwie Słuchającej, namalowany w I poł. XVI w. przez nieznanego artystę, przypuszczalnie ze szkoły niderlandzkiej – zwany „Cudownym”.
- 3) Chełmsko - jedna z najstarszych miejscowości na terenie gminy. Wieś posiada wielowiekową tradycję, pierwotnie była posiadłością szlachecką a następnie klaszorną. Po raz pierwszy z nazwą wsi (wówczas Golmic) spotykamy się już w roku 1390.
- 4) Goraj – leży między Przytoczną i Wierzbnem na terenie historycznej Wielkopolski. Nazwa wsi pochodzi od słowa "góra". Najstarsza wzmianka pochodzi z roku 1415 i wiąże się z osobą Jana Gorajskiego. Zlokalizowany tu jest zabytkowy kościół z 1679 roku. – wzniesiono go w stylu barokowym.

Podsumowując analizę w zakresie turystyki warto pokreślić, że Gmina Przytoczna ma potencjał turystyczny, aczkolwiek wykorzystywany on jest w niewystarczającym stopniu. Z uwagi na niewielką ilość obiektów turystycznych, w stosunku do potencjału, należałoby rozważyć budowę produktu turystycznego w oparciu o współpracę z innymi jednostkami samorządu terytorialnego z terenu Powiatu Międzyrzeckiego.

5.3. ROLNICTWO I LEŚNICTWO

W ostatnich czasach systematycznie zmniejsza się ekonomiczne znaczenie rolnictwa i leśnictwa w rozwoju Gminy Przytoczna. Wpłynęła na to m.in. likwidacja PGR-ów, które na ziemiach zachodnich i północnych Polski były istotnym wytwórcą produkcji rolniczej. Z roku na rok spada odsetek mieszkańców, których jedynym źródłem dochodu jest działalności rolnicza.

Z danych GUS wynika, że powierzchnia użytków rolnych wyniosła 9 495,25 hektarów. Jednocześnie na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego stwierdzić można, że w 2010 r. na obszarze Gminy Przytoczna dominowały gospodarstwa średnie (średnia wielkość gospodarstwa 22,72 ha). Powierzchnia gospodarstw przekłada się na ich pozycję ekonomiczną. W gospodarstwach tych podejmowana była również pozarolnicza aktywność gospodarcza.

Tabela 24 Lasy w Gminie Przytoczna

Powierzchnia lasów ogółem w ha	7 365,28
w tym lasy publiczne	7 197,28
w tym własność prywatna	168,00
Lesistość w %	39,0

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Lasy stanowiły w 2019 r. 39 % powierzchni Gminy Przytoczna. Dominowała publiczna własność gruntów leśnych. Grunty publiczne zajmowały 7 197,28 ha.

6. SFERA ŚRODOWISKA

6.1. UWARUNKOWANIA MORFOLOGICZNE I HYDROLOGICZNE

Pod względem morfologicznym Gmina Przytoczna leży w mezoregionie: Pozaalpejska Europa Środkowa oraz w prowincji: Niż Środkowoeuropejski. Na terenie gminy występują jeszcze dwie krainy geograficzne: Pojezierze Lubuskie – rynna jezior Rowu Obrzańskie położona w Bruździe Zbąszyńskiej i Pojezierze Poznańskie, które wchodzi w skład Pojezierza Wielkopolskiego. Gmina Przytoczna położona jest w pradolinie rzeki Warty, w Kotlinie Gorzowskiej. Gmina ma charakter typowo nizinny. W zachodniej i środkowej części występują liczne pagórki i równiny, natomiast północna część objęta jest doliną Warty, która wyznacza północną granicę całej gminy. Okolice Przytocznej są urozmaicone ze względu na rzeźbę terenu ukształtowaną poprzez zlodowacenia, które doprowadziły do powstania wielu zróżnicowanych form polodowcowych z licznymi wzgórzami i obniżeniami terenu. Cofający się lodowiec pozostawił po sobie wiele jezior, które są popularne w całym regionie ze względu na jakość wód.

Największą atrakcją gminy są lasy. Występują tu różne zbiorowiska leśne, przeważają jednak bory sosnowe. Tereny podmokłe porastają olsy, łęgi czy grądy. Inne często spotykane gatunki drzew leśnych to: brzoza, olsza, modrzew, daglezwia, świerk, grab, dąb, topola, jesion, lipa nawet cyprysik Lawsona. Szczególnej ochronie podlegają pomniki przyrody, porożrzucane pojedynczo takie jak: cis pospolity, lipa drobnolistna, buk pospolity, klon-jawor, oraz aleje dębów szypułkowych, znajdujących się na odcinku drogi Krasne Dłusko - Nowa Niedzwica (86 sztuk). Zaletą okolic Przytocznej jest również czyste powietrze, pozbawione groźnych zanieczyszczeń gazowych powietrza. Dowodem na to są dość licznie występujące na pniach starych drzew (nawet do wysokości 4 m) porosty z rodziny

brodaczkowatych: brodaczka kępkowa i nadobna, które są bardzo wrażliwe na zanieczyszczenia powietrza. To właśnie obecność tych porostów daje gwarancję jakości powietrza.

6.2. OBSZARY CHRONIONE

Na terenie południowej części Gminy Przytoczna mieści się 1.430 ha Pszczewskiego Parku Krajobrazowego utworzonego w 1986r. dla ochrony środowiska naturalnego. Wokół parku utworzono strefę ochronną zwaną „otuliną”. Występują tu lasy z przewagą drzewostanów sosnowych. Zamieszkują w nich liczne gatunków ssaków, gadów, płazów i owadów. Bogate runo leśne szczególnie latem i jesienią obfituje w jagody i grzyby. Na obszarze parku i jego otuliny znajduje się malowniczo położone wśród lasów Jezioro Lubikowskie.

Na obszarze gminy znajduje się rezerwat przyrody Dąbrowa na wyspie chroniący rzadko spotykany las liściasty na wyspie jeziora Lubikowskiego. W skład rezerwatu wchodzi obszar o powierzchni 4,40 ha. W jego drzewostanie dominuje dąb z domieszką buka i olszy czarnej. W runie rośnie m.in. konwalia majowa, pierwiosnek lekarski, lilia złotogłów, dzwonek brzoskwiniolistny i występujący w formie płożącej bluszcz pospolity. Wyspa otoczona jest szuwarami, które stanowią dogodne miejsce lęgowe dla ptaków wodnych takich jak: łabędź niemy, gęgawa, bąk, cyraneczka, gągoł.

Na terenie Gminy Przytoczna znajdują się następujące obszary chronione Natura 2000:

JEZIORA PSZCZEWSKIE I DOLINA OBRY PLH080002: Obszar o powierzchni 15 294,1 ha, leżący na wysokości od 50 do 80 m npm. Obejmuje teren położony w Bruzdzie Zbąszyńskiej, stanowiącej szerokie obniżenie pomiędzy Pojezierzem Łagowskim a Pojezierzem Poznańskim. Obszar charakteryzuje się skomplikowanym układem hydrograficznym: Obra wcina się w południkowo zorientowaną rynnę, przepływa przez szereg jezior, w tym największe Jezioro Zbąszyńskie (7,4 km²). Obszar jest wykorzystywany rolniczo - siedliska rolnicze (ogólnie) zajmują 19% powierzchni. W ostoi utrzymują się rozległe połacie łąk i pastwisk. Zaludnienie w tym rejonie jest niewielkie, a w gospodarce dominuje stosunkowo intensywne rolnictwo oraz hodowla ryb. Dobrze zachowały się siedliska różnych typów (w tym 7 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej), szczególnie ważne są priorytetowe zbiorowiska łągów oraz jeziora eutroficzne z charakterystyczną roślinnością.

PUSZCZA NOTECKA PLB300015: Obszar o łącznej powierzchni 178255.8 ha stanowi zwarty, jednolity kompleks leśny w międzyrzeczu Noteci i Warty, części pradoliny Eberswaldsko-Toruńskiej. Jest to równina akumulacyjna w znacznym stopniu przekształcona przez wiatry, który usypały tu, największy w Polsce, zespół wydym śródlądowych, o wysokości 20-30 m, a maksymalnie dochodzący do 98 m npm. Występuje co najmniej 30 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Ogromny obszar leśny (jeden z największych w centralnej i północnej Polsce);

ostoja rzadkich i zagrożonych gatunków roślin, ptaków i ssaków, w tym prawnie chronionych w Polsce. Jest to jedyna w ostatnich latach, stała ostoja wilka w zachodniej Polsce. Występuje tu 9 gatunków storczyków.

7. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

7.1. INFRASTRUKTURA WODOCIĄGOWA, KANALIZACYJNA I GAZOWA.

Do podstawowych zadań Gminy Przytoczna zgodnie z Ustawą o samorządzie gminnym należy zapewnienie mieszkańcom dostaw wody oraz gospodarka kanalizacyjna.

Obecnie w imieniu Gminy Przytoczna zadania z zakresu gospodarki wodnej i kanalizacyjnej wykonuje Spółka Komunalna: WOKAMID Sp. z o.o.

Dostęp do sieci wodociągowej

W gminie dostęp do sieci wodociągowej posiadało na koniec 2019 r. 89,66% mieszkańców (ogólna liczba mieszkańców – 5 627, liczba mieszkańców podłączonych do wodociągu – 5 045).

Długość czynnej sieci wodociągowej na terenie Gminy w 2019 r. wynosiła – 26,6 km (w 2018 r. 26,4 km).

Na dzień **31 grudnia 2019 r. było 887 przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych** (881 w 2018 r.).

Dostęp do sieci kanalizacyjnej

W gminie funkcjonuje Aglomeracja Przytoczna powołana zgodnie z Uchwałami: nr XLVIII/578/14 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 9 czerwca 2014r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Przytoczna oraz Uchwałą nr XXI/250/16 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 20 czerwca 2016r. zmieniającą uchwałę w sprawie wyznaczenia aglomeracji Przytoczna. Wielkość Aglomeracji: 2207 RLM (równoważna liczba mieszkańców).

Siecią kanalizacyjną na terenie Gminy Przytoczna zarządza również spółka komunalna WOKAMID Sp. z o.o.

W Gminie dostęp do sieci kanalizacyjnej posiada **44,7 %** mieszkańców, (w tym na terenie Aglomeracji **ok. 96 %**) – ogólna liczba mieszkańców: 5 627, liczba mieszkańców podłączonych do kanalizacji: 2 516.

Na dzień **31 grudnia 2019 r. było 250 przyłączy do sieci kanalizacyjnej** (244 w 2018).

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy wynosiła w 2019r. – 20,2 km (2018 r. - 18,3 km).

Na przestrzeni lat 2014-2019 odsetek gospodarstw domowych korzystających z sieci wodociągowej pozostał na obszarze Gminy Przytoczna na zbliżonym poziomie, zwiększając się stosunkowo niewiele. Zwiększyła się natomiast dostępność gospodarstw domowych do sieci kanalizacyjnej.

Nadal jednak podstawowe wskaźniki dostępności do omawianych mediów kształtują się poniżej średniej w województwie lubuskim, nie można również stwierdzić (poza dostępnością do sieci kanalizacji sanitarnej), aby dystans ten uległ zmniejszeniu.

Tabela 25 Odsetek gospodarstw domowych korzystających z infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i gazowej

Gmina	2014	2019
Gmina Przytoczna		
Wodociągi	88,9	89,7
kanalizacja	39,3	44,7
gaz	29,3	29,8
Powiat Międzyrzecki		
Wodociągi	88,6	89,1
kanalizacja	64,5	67,4
gaz	14,8	17
Lubuskie		
Wodociągi	94,3	94,7
kanalizacja	70,4	74,3
gaz	51,7	53,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Na obszarach Gminy Przytoczna nieobjętych siecią kanalizacyjną ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych lub przydomowych szamb, które bywają nieszczelne. Sytuacja taka może prowadzić do zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych. Konieczne są zatem działania zmierzające do uporządkowania systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków.

Jednak nie zawsze budowa kanalizacji znajduje uzasadnienie ekonomiczne. W większości przypadków liczba RLM przypadająca na kilometr planowanej do budowy sieci byłaby zdecydowanie poniżej poziomu 120 (lub 90 w przypadku cennych przyrodniczo obszarów chronionych), który to poziom jest warunkiem obligatoryjnym, celem uznania celowości ekonomicznej budowy sieci kanalizacyjnej – dla powołanej Aglomeracji. Dlatego Aglomeracja nie obejmuje całej powierzchni Gminy.

W miejscowościach o rozproszonej zabudowie (dotyczy to większości miejscowości Gminy Przytoczna) porządkowanie gospodarki ściekowej powinno koncentrować się na wspieraniu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. Takie działania podejmują mieszkańcy Gminy. W kolejnych latach tego typu polityka powinna ograniczyć problem nieszczelnych szamb i przyczynić się do poprawy stanu środowiska naturalnego.

Gmina Przytoczna charakteryzuje się dość niską na tle województwa lubuskiego (53,3%) dostępnością do sieci gazowej. W gminie dostępność do niniejszej sieci kształtuje się na poziomie do 29,8%. Należy jednakże zaznaczyć, że dostęp do sieci gazowej na terenie Gminy jest znacznie większy niż na terenie Powiatu Międzyrzeckiego (tylko 17 %). Obecnie budowa infrastruktury gazowej z uwagi

na rozproszenie zabudowy (duże odległości między miejscowościami) nie odbywa się sukcesywnie, jest jedynie realizowana na osiedlach, gdzie ma to sens ekonomiczny dla prywatnych operatorów.

7.2. INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

Główne ciągi komunikacyjne, ważne dla Gminy to przebiegająca tuż przy zachodniej granicy Gminy droga ekspresowa S3. Przez cały obszar Gminy na osi wschód zachód (kierunek Gorzów Wlkp.-Poznań) przebiega Droga Krajowa nr 24.

Ponadto przez teren Gminy przebiega droga wojewódzka nr 192 - odcinek od skrzyżowania z DK24 do Goraj, Nowiny w kierunku północnym. Ponadto istnieje sieć dróg o znaczeniu lokalnym.

Drogi lokalne gminne w Gminie Przytoczna to blisko 100 kilometrów, częściowo wyremontowane. Drogi gminne stanowią bardzo istotną część układu komunikacyjnego Gminy Przytoczna. Umożliwiają one bezpośredni dojazd do posesji mieszkalnych i innych nieruchomości w tym niezabudowanych. W znakomitej większości są to drogi nieutwardzone piaszczyste, częściowo ulepszone i w nikłej części utwardzone.

Tabela 26 Drogi gminne na terenie Gminy Przytoczna

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość odcinka w km
1	004312F	Od drogi wojewódzkiej nr 192 - Stryzki	1,9
2	004319F	Nowa Niedrzwica - Przytoczna	1,9
3	004311F	Od drogi gminnej nr 004310F Orłowce – do drogi 192	2,15
4	004417F	Wierzbno – granica gminy (Zielomyśl)	0,3
5	004312F	Strychy - Muchocin	0,53
6	004309F	Od drogi powiatowej nr 1322F Gaj – Poręba - Krobielewo	3,75
7	004310F	Od drogi powiatowej nr 1324F Dębówko – Orłowce – Nowiny do drogi wojewódzkiej nr 192	4,65
8	004307F	Od drogi powiatowej nr 1322F Krasne Dłusko – Przedni młyn - Przytoczna	5,44
9	004308F	Od drogi powiatowej nr 1322F Krasne Dłusko - Gaj	4,3
10	004807F	Od drogi powiatowej nr 1326F – Rokitno – Granica gminy (Kalsko)	2,7
11	004305F	Od drogi powiatowej nr 1326F Rokitno – Lubikowo – do drogi powiatowej nr 1327F	3,9
12	004304F	Przytoczna – Rokitno droga powiatowa nr 1326F	3,65
13	004302F	Od drogi powiatowej nr 1330F Lubikowo – Folwark Helena – (Szarcz)	2,2
14	004303F	Od drogi krajowej nr 24 – Chełmsko – Rokitno do drogi powiatowej nr 1326F	5,05
15	004301F	Od drogi krajowej nr 24 – Wierzbno – (Nowa Gorzycko)	1,25
16	004314F	Przytoczna - Lubikowo	4,0
17	004313F	Od drogi wojewódzkiej nr 192 Goraj - Strychy	4,0

Suma długości dróg gminnych:	51,7
------------------------------	------

Źródło: Dane UG Przytoczna

7.3. GOSPODARKA ODPADAMI

Nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, przyjęta przez Sejm w dniu 1 lipca 2011 r. wprowadziła cały szereg istotnych zmian do obecnego systemu gospodarki odpadami komunalnymi. Nałożyła nowe obowiązki na samorządy, podmioty odbierające odpady komunalne oraz na właścicieli nieruchomości.

Rok 2013, to rok faktycznego wdrożenia przepisów powyższej ustawy. Od 1 lipca 2013 r. zaczęły obowiązywać nowe zasady odbioru odpadów. Gmina Przytoczna przejęła zadania związane z odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych oraz stała się odpowiedzialna za prawidłowe funkcjonowanie systemu odbierania odpadów od właścicieli wszystkich nieruchomości zamieszkałych.

Od 1 lipca 2013 r. w życie weszły uchwały rady gminy, gmina rozpoczęła pobierać opłaty od właścicieli nieruchomości i w zamian zapewnia świadczenie usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

Cele zmiany ustawy:

- 1) uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami komunalnymi,
- 2) prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych „u źródła”,
- 3) zmniejszenie ilości odpadów komunalnych, w tym odpadów ulegających biodegradacji, kierowanych na składowiska odpadów,
- 4) zwiększenie liczby nowoczesnych instalacji do odzysku, w tym recyklingu, oraz unieszkodliwiania odpadów komunalnych w sposób inny niż składowanie odpadów,
- 5) całkowite wyeliminowanie nielegalnych składowisk odpadów,
- 6) prowadzenie właściwego sposobu monitorowania postępowania z odpadami komunalnymi zarówno przez właścicieli nieruchomości, jak i przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości.

Wykaz podmiotów odbierających odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu gminy przytoczna:

- ENERIS Surowce S.A. Oddział w Gorzowie Wielkopolskim (wcześniej: Veolia Usługi dla Środowiska S.A.), ul. Podmiejska 19, 66-400 Gorzów Wlkp.
- ZUO Clean City Sp. z o.o., ul. Piłsudskiego 2, 64-400 Międzychód
- Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o., ul. Chrobrego 5, 66-440 Skwierzyna
- Miejska Spółka Komunalna AQUALIFT Sp. z o.o., ul. Chrobrego 24a, 64-400 Międzychód

- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „NIEWIADOMSKI” Władysław Niewiadomski, ul. Pamiątkowa 32, 66-300 Międzyrzecz
- PreZero Service Zachód Sp. z o.o., ul. Szosa Bytomska 1, 67-100 Kiełcz
- Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych TRANS-KOM Sp. z o.o., ul. Dąbrowskiego 290, 60-406 Poznań

Na obszarze Gminy Przytoczna w 2019r. zebrano łącznie ok. 1 534,06 ton odpadów zmieszanych, przy czym warto zauważyć, że na przestrzeni ostatnich lat ilość zbieranych odpadów zmieszanych utrzymuje się na mniej więcej stałym poziomie.

Tabela 27 Ilość odpadów zmieszanych zbieranych w latach 2017-2019

Gmina	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku [t]		
	2017	2018	2019
Gmina Przytoczna	1 568,49	1 458,57	15 34,06
Powiat Międzyrzecki	16 780,45	16 415,46	17 327,31

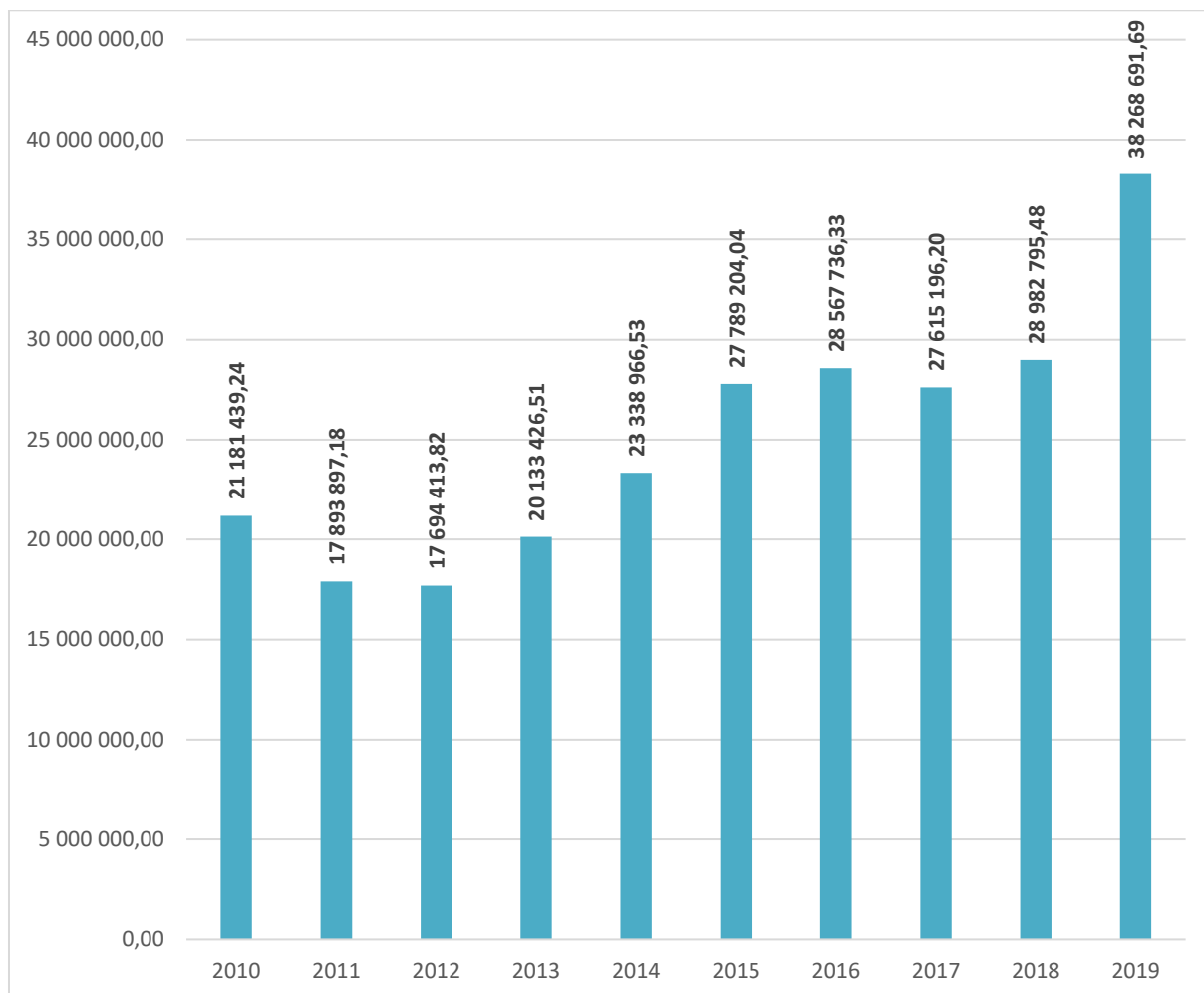
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

8. FINANSE GMINY

Z punktu widzenia możliwości realizacji celów każdej strategii znaczenie ma sytuacja finansowa podmiotów i głównych aktorów odpowiedzialnych za jej wdrażanie. Dlatego zasadna jest analiza finansów jednostki samorządu terytorialnego – Gminy Przytoczna oraz zdiagnozowania najważniejszych tendencji ekonomicznych.

8.1. DOCHODY JEDNOSTKI

Dochody budżetu gminy obejmują dochody z różnych źródeł oddanych w całości do dyspozycji gminy na podstawie regulacji prawnych, wraz z subwencjami i dotacjami z budżetu państwa oraz środków na dofinansowanie zadań z Budżetu Unii Europejskiej. Dochody Gminy Przytoczna w badanym okresie wykazują tendencję wzrostową. W 2010 r. dochody Gminy Przytoczna wyniosły 21,18 mln złotych, dziesięć lat później 33,30 mln złotych. Wynika to ze wzrostu dochodów z tytułu podatków od osób fizycznych, osób prawnych oraz opłat lokalnych, a także dotacji z budżetu państwa. Podobną tendencję da się zauważyć także w przypadku pozostałych gmin na terenie Powiatu Międzyrzeckiego, choć ewidentnie występują różnice w zakresie dynamiki wzrostu dochodów. Szczególnie widoczny wzrost w dochodach można zauważyć w roku 2019. Wystąpił on po kilku latach (2015-2018), w których dochody kształtowały się na względnie podobnym poziomie.

Wykres 8 Dochody ogółem Gminy Przytoczna w latach 2010-2019

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Poniżej przedstawiono strukturę dochodów Gminy Przytoczna na przestrzeni ostatnich lat. Analizy tych danych wykazuje, że najważniejszych źródłem dochodów są przede wszystkim subwencje (w tym subwencja oświatowa), dotacje z Budżetu Państwa oraz dochody własne od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem.

Tabela 28 Struktura dochodów Gminy Przytoczna

Dział	2017	2018	2019
ogółem	27 615 196,20	28 982 795,48	38 268 691,69
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	502 652,95	635 839,96	2 463 229,94
Dział 600 - Transport i łączność	102 070,67	688 075,41	1 629 173,00
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	228 548,18	414 185,62	458 263,74
Dział 710 - Działalność usługowa	9 126,27	7 985,55	11 229,27

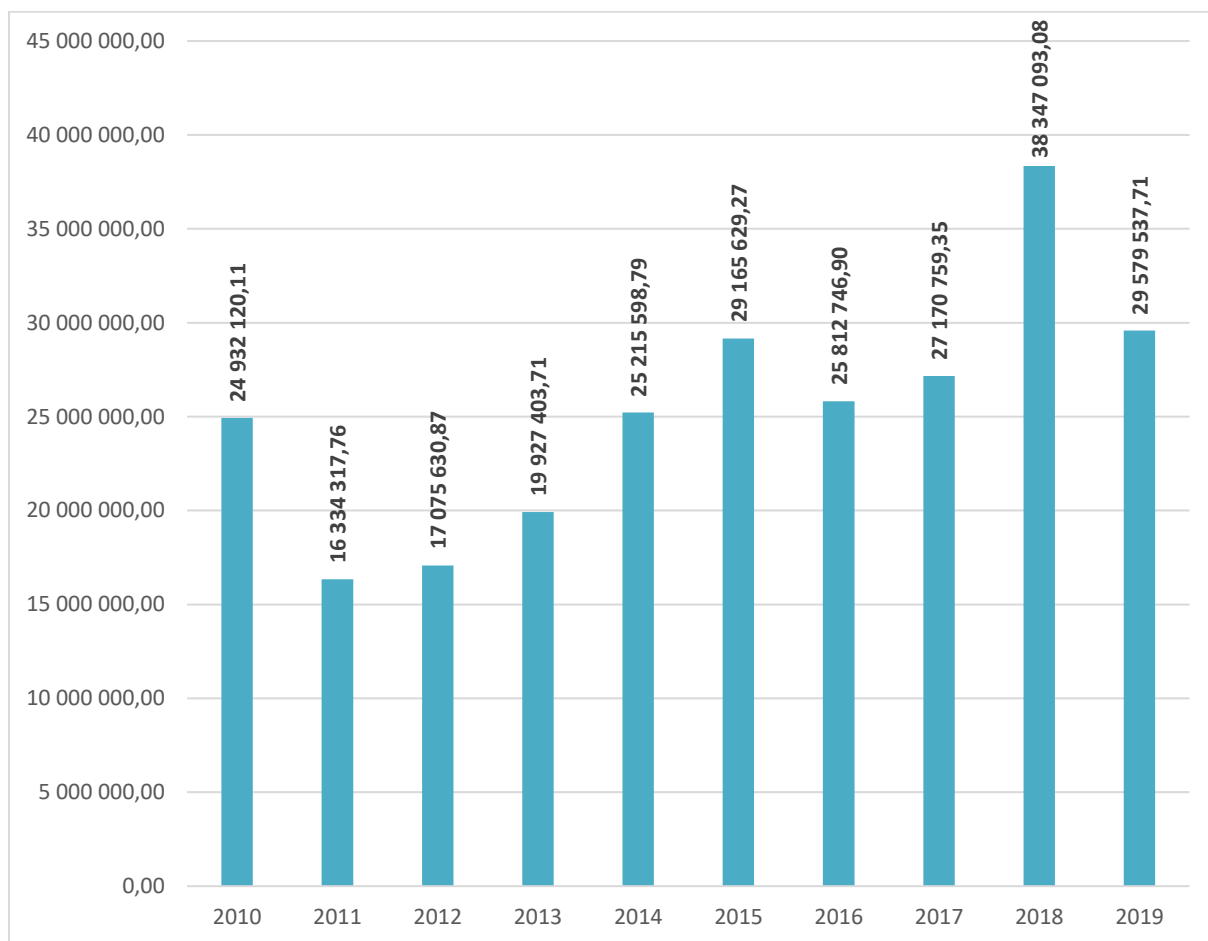
Dział 720 - Informatyka	0,00	0,00	33 600,00
Dział 750 - Administracja publiczna	301 980,58	79 654,69	523 440,50
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	1 164,00	77 542,19	66 479,00
Dział 752 - Obrona narodowa	153,99	0,00	991,47
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,00	49 758,07	0,00
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	11 377 441,05	11 820 806,35	11 640 603,48
Dział 758 - Różne rozliczenia	5 497 607,19	5 769 798,94	6 198 097,07
Dział 801 - Oświata i wychowanie	508 697,09	722 459,95	5 562 130,49
Dział 851 - Ochrona zdrowia	6 728,00	7 461,00	41,66
Dział 852 - Pomoc społeczna	1 542 240,27	1 338 766,31	1 120 019,73
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,00	123 308,19	102 526,65
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	62 357,81	53 222,38	48 886,34
Dział 855 - Rodzina	6 821 098,64	6 479 434,15	7 602 521,19
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	608 459,91	674 088,56	753 657,78
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	32 097,35	39 714,13	53 764,35
Dział 926 - Kultura fizyczna	12 772,25	694,03	36,03

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

8.2. WYDATKI JEDNOSTKI

Wydatki z budżetu Gminy Przytoczna są wyraźnie skorelowane z przychodami Gminy w poszczególnych latach. Wyraźny spadek wydatków nastąpił w roku 2011. Podobnie było z przychodami w tym roku, które były znacząco niższe niż w roku 2010. Wartość wydatków ogółem w roku 2011 wyniosła 16,33 mln zł. Od tego momentu widoczna jest tendencja wzrostowa. W latach 2016 i 2017 wydatki obniżono. Rekordowo wysokie wydatki w ostatnim okresie miały miejsce w roku 2018. Był to rok realizacji ważnych inwestycji w Gminie, która korzystała w maksymalny sposób z dotacji zewnętrznych, przede wszystkim środków pochodzących z UE. W roku 2019 wydatki były niższe niż rok wcześniej i wyniosły 29,57 mln zł. Wykres znajdujący się poniżej przedstawia szczegółowe zestawienie wydatków budżetu Gminy Przytoczna w latach 2010 – 2019.

Wykres 9 Wydatki budżetu Gminy Przytoczna w latach 2010 – 2019.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Struktura wydatków Gminy Przytoczna pokazuje, że duża ich część to tzw. sztywne wydatki związane przede wszystkim z funkcjonowaniem oświaty i pomocy społecznej. Obszary te stanowią znaczącą część kosztów funkcjonowania jednostki samorządu terytorialnego.

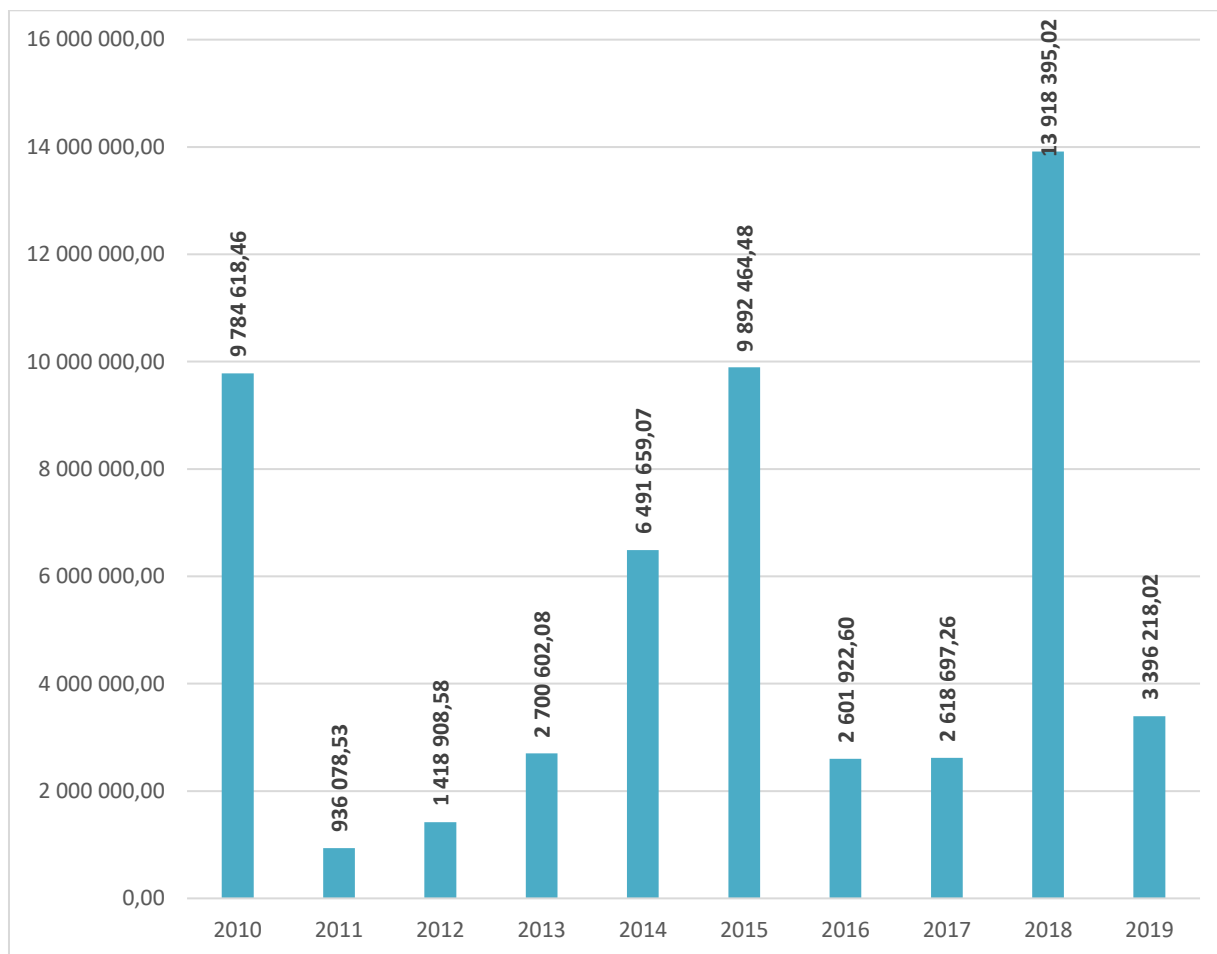
Tabela 29 Struktura wydatków budżetu Gminy Przytoczna

Dział	2017	2018	2019
ogółem	27 170 759,35	38 347 093,08	29 579 537,71
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	579 211,89	4 197 010,07	990 063,54
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,00	0,00	0,00
Dział 600 - Transport i łączność	1 752 578,98	3 191 157,01	1 435 223,88
Dział 630 - Turystyka	88 189,85	68 675,99	124 215,00
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	728 164,74	922 381,10	640 662,74
Dział 710 - Działalność usługowa	128 797,83	149 080,73	82 401,82
Dział 720 - Informatyka	0,00	0,00	10 194,00
Dział 750 - Administracja publiczna	2 465 752,76	2 464 891,97	2 643 881,87
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	1 164,00	77 542,19	66 479,00
Dział 752 - Obrona narodowa	153,99	0,00	991,47

Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	451 747,54	268 624,56	253 991,93
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	0,00	0,00	0,00
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	174 979,71	165 707,86	364 950,70
Dział 758 - Różne rozliczenia	45 370,50	4 529,00	0,00
Dział 801 - Oświata i wychowanie	7 351 593,16	14 370 686,50	8 208 845,32
Dział 851 - Ochrona zdrowia	145 467,21	152 657,10	111 685,47
Dział 852 - Pomoc społeczna	2 885 053,22	2 680 157,50	2 505 822,33
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	2 000,00	108 545,82	107 619,34
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	166 960,27	144 101,59	126 931,35
Dział 855 - Rodzina	6 852 326,57	6 514 087,64	7 629 333,64
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 411 719,93	1 268 388,32	1 396 873,65
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1 334 999,83	1 402 698,68	2 330 113,19
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	-	-	-
Dział 926 - Kultura fizyczna	604 527,37	196 169,45	549 257,47

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Rozwój gminy oparty jest o rozbudowę infrastruktury publicznej. Dlatego istotne znaczenie ma zdolność jednostki do finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych. Największe wydatki majątkowe gmina poniosła w 2018 r. – 13,91 mln złotych. Średnia wartość wydatków majątkowych na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat wyniosła 5,3 mln złotych. Jest to wartość jaką można przyjąć badając zdolność samorządu do podejmowania wyzwań infrastrukturalnych w perspektywie najbliższych lat.

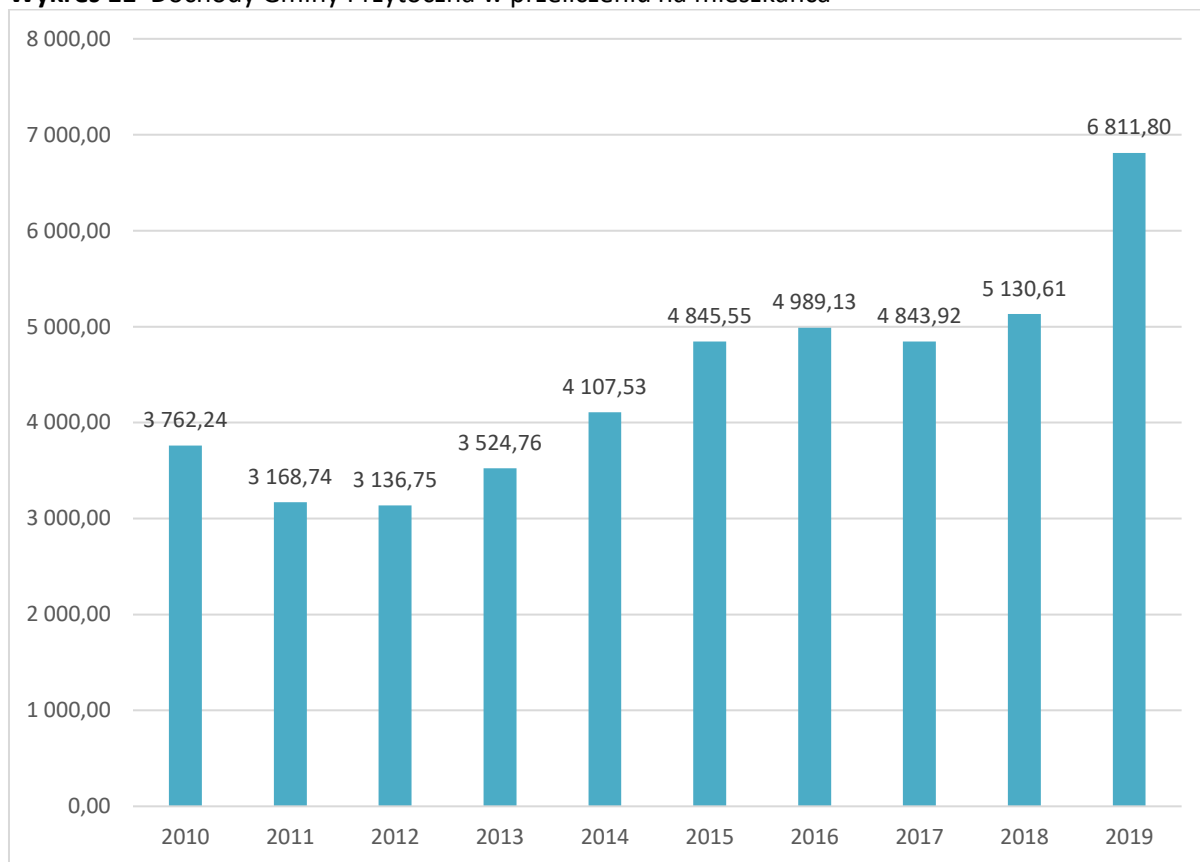
Wykres 10 Wydatki majątkowe Gminy Przytoczna

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

8.3. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETU NA MIESZKAŃCA

Analizując finanse Gminy Przytoczna należy również zwrócić uwagę na dochody danej jednostki terytorialnej w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Od 2010 r. dochody te stale rosną. W 2010 r. było to 3.762,24 złotych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2019 r. dochody Gminy Przytoczna w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosły 6.811,80 złotych. Niniejsza analiza również wykazuje, że w badanym okresie najniższa wartość tego wskaźnika wystąpiła w roku 2012. W kolejnych latach wskaźnik wzrastał powoli, by znów nieznacznie spaść w roku 2017. Najwyższy wzrost rok do roku miał miejsce w 2019 r.

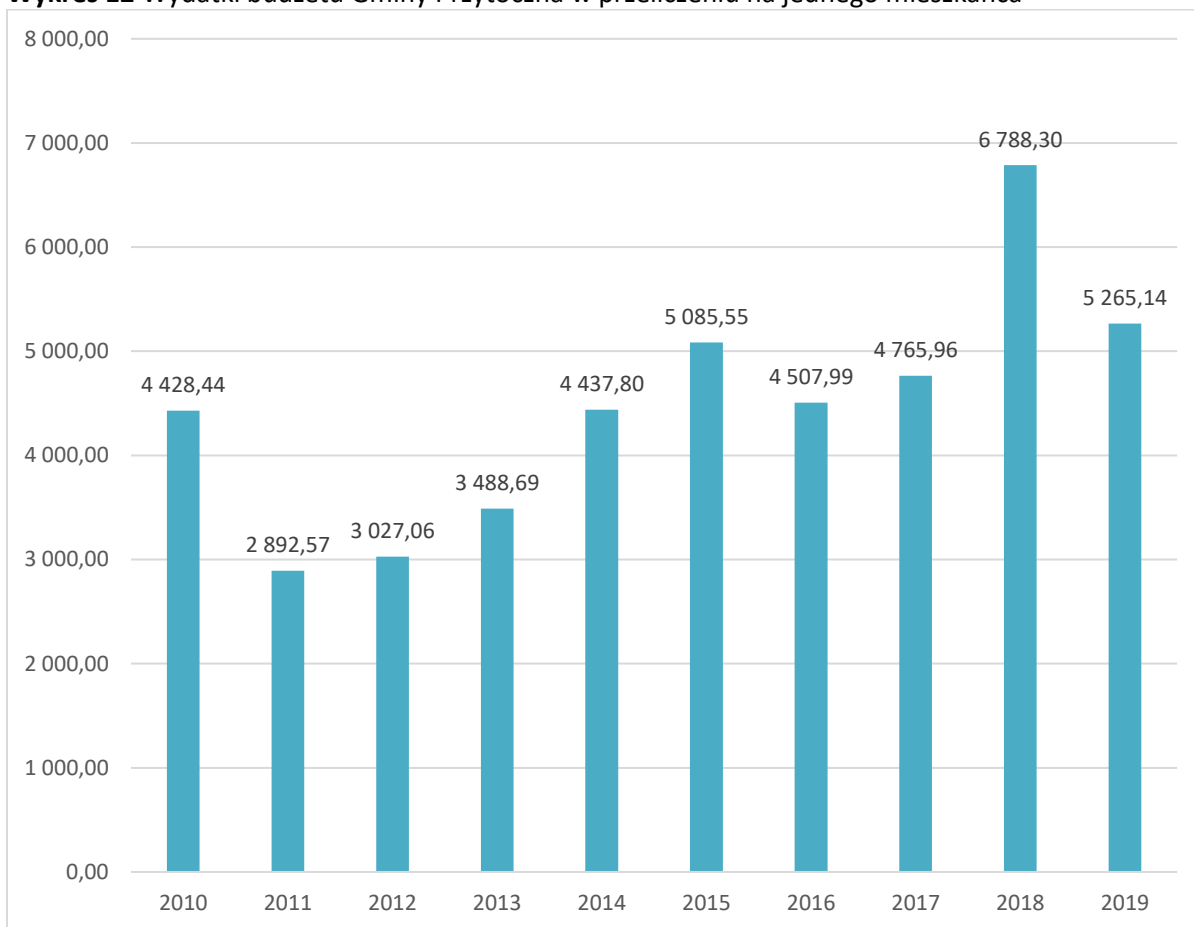
Wykres 11 Dochody Gminy Przytoczna w przeliczeniu na mieszkańca

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Wydatki budżetu Gminy Przytoczna w ostatnich 10-u latach na jednego mieszkańca wykazują trend wzrostowy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w Zielonej Górze w okresie tym średnie wydatki na mieszkańca to 4,4 tys. zł. Największe wartości wskaźnik ten osiągał w następujących latach: 2010, 2015 i 2018. Szczegółowe zestawienie zawiera wykres znajdujący się poniżej.

Wykres 12 Wydatki budżetu Gminy Przytoczna w przeliczeniu na jednego mieszkańca

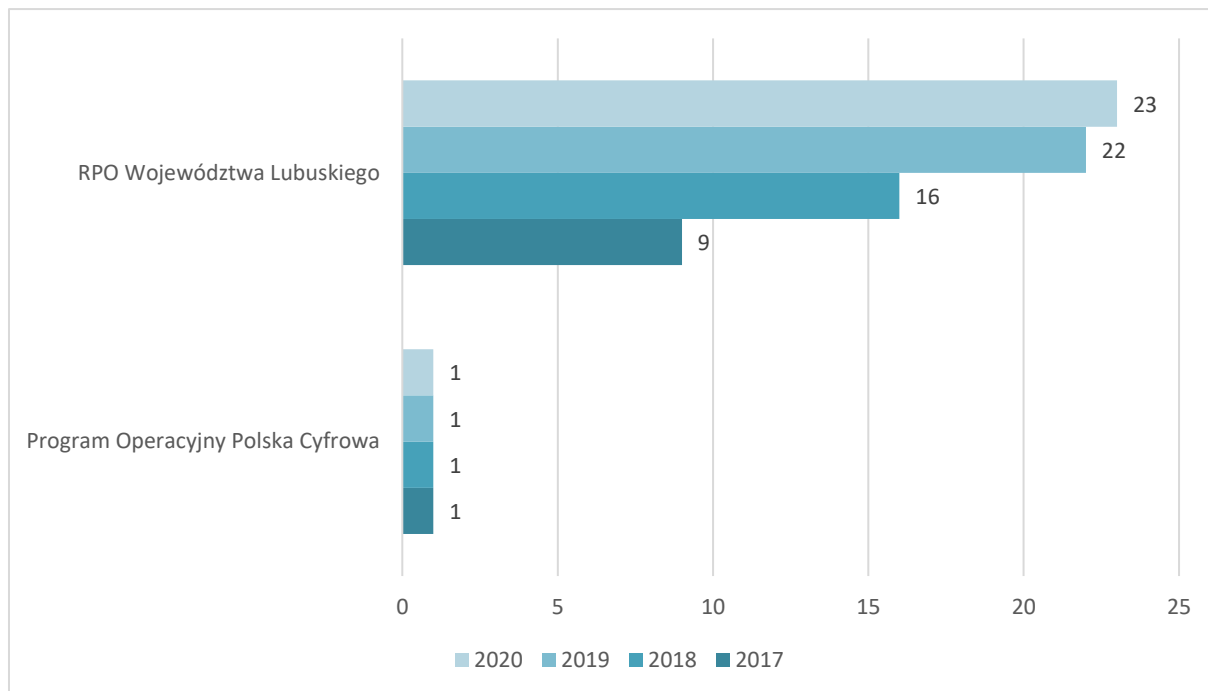

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

8.4. FUNDUSZE UNIJNE

Na terenie gminy uprawnione podmioty korzystają z dofinansowania zadań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych ze środków unijnych. Największą liczbę umów o dofinansowanie na terenie gminy podpisano w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Lubuskie 2020. Beneficjenci sięgali jednak także po dofinansowanie z jednego z programów krajowych, tj. Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa. Szczegółowa liczba podpisanych ostatnio umów prezentuje poniższy wykres.

Wykres 13 Liczba podpisanych umów ze środków europejskich.

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

9. ZGODNOŚĆ REALIZACJI CELÓW STRATEGII Z INNYMI DOKUMENTAMI

W przypadku sporządzania Strategii Rozwoju Gminy konieczne jest odwoływanie się do innych dokumentów planistycznych, również tych znajdujących się na wyższych szczeblach. Strategia Rozwoju powinien zapewniać spójność i komplementarność zadań i priorytetów z tymi, które zostały zawarte w dokumentach opracowywanych na różnych poziomach.

Strategia Rozwoju Gminy uwzględnia cele strategii rozwoju województwa, krajowej strategii rozwoju regionalnego, a także odpowiednich strategii ponadregionalnych oraz jest spójna z planem zagospodarowania przestrzennego województwa, powiatu i gminy.

Strategia Rozwoju Gminy Przytoczna na lata 2021-2027 został dokładnie sprawdzony pod względem zgodności z następującymi dokumentami:

I. Szczebel Unii Europejskiej:

1. Komunikat Komisji „EUROPA 2020” Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu; Bruksela, 3 marca 2010r.
2. Strategia Unii Europejskiej na rzecz Zrównoważonego Rozwoju wraz z Komunikatem KE „Zrównoważony Rozwój Miast w Unii Europejskiej: Ramy Działania”.
3. Europejska Karta Samorządu Terytorialnego z 15 października 1985r.
4. Europejski Kodeks Dobrej Administracji z 06 września 2001r.

5. Rezolucja Parlamentu Europejskiego z 14 stycznia 2003r. w sprawie roli władz lokalnych w procesie budowania Europy.
6. Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.
7. Strategia Rozwoju Polski Zachodniej do roku 2020.
8. Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

II. Szczegół naradowy:

1. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030" (KSRR 2030)
2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie- dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 13 Lipca 2012- Monitor Polski nr 36, poz. 423.
3. Strategia Sprawne Państwo 2020.
4. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”.
5. Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020.
6. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020.
7. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.
8. Program Operacyjny Inteligentny Rozwój.
9. Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015.
10. Polityka Transportowa Państwa na lata 2006-2025.
11. Strategia Rozwoju Ochrony Zdrowia w Polsce na lata 2007 – 2013.
12. Strategia rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007-2013.
13. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 – 2020.
14. Strategia rozwoju społeczeństwa informacyjnego w Polsce do roku 2013.
15. Strategia Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2009-2015.
16. Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego.
17. Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej.
18. Program Lepsze regulacje 2015.
19. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej.
20. Strategia Rozwoju Transportu (SRT) do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).
21. Krajowy plan gospodarki odpadami.
22. Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów.
23. Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020.
24. Krajowy Plan Działań w zakresie energii ze źródeł odnawialnych.
25. Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku.
26. Program Rozwoju Przedsiębiorstw.
27. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarczej.
28. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.
29. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030.
30. Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020.

31. Agenda działań na rzecz równości szans i niedyskryminacji w ramach funduszy unijnych 2014-2020,
32. Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

III. Szczebel regionalny:

1. Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020,
2. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020,
3. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020,
4. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 (projekt),
5. Lubuska Regionalna Strategia Innowacji,
6. Program Rozwoju Innowacji,
7. Strategia Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego,
8. Plan Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego,
9. Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego,
10. Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubuskiego na lata 2014 – 2020,
11. Lubuska Strategia Zatrudnienia na lata 2011 – 2020,
12. Lubuska Strategia Ochrony Zdrowia na lata 2014 – 2020,
13. Strategia Rozwoju Kultury Województwa Lubuskiego,
14. Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego na sieci komunikacyjnej w wojewódzkich przewozach pasażerskich,
15. Plan inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach perspektywy finansowej na lata 2014 – 2020,
16. Lista zadań rezerwowych do Planu inwestycji priorytetowych planowanych do realizacji na drogach wojewódzkich w ramach perspektywy finansowej na lata 2014 – 2020,
17. Program Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego Województwa Lubuskiego,
18. Wojewódzki Program Pomocy Społecznej,
19. Lubuski Program Rozwoju Ekonomii Społecznej,
20. Lubuski Plan Działań Na Rzecz Zatrudnienia,
21. Program Rozwoju Lubuskiej Turystyki do 2020,
22. Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2013 – 2016,
23. Program ochrony środowiska dla województwa lubuskiego na lata 2012 – 2015 z perspektywą do 2019,
24. Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2012 – 2017 z perspektywą do 2020,
25. Program ochrony powietrza dla strefy lubuskie.

IV. Szczebel lokalny:

1. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Przytoczna,
2. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Przytoczna,

3. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Przytoczna,
4. Program Ochrony Środowiska na lata 2017-2020 z perspektywą do roku 2023 dla Gminy Przytoczna,
5. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Międzyrzeckiego.